

Bernhard Gomard

Voldgift i Danmark

G·E·C Gad København
1979

© G·E·C Gads Forlag 1979

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse
af denne bog eller dele af den er ikke tilladt iflg. gældende
dansk lov om ophavsret

ISBN 87-12-24118-0

KROHNS BOGTRYKKERI
København

**Skrifter fra
Det retsvidenskabelige Institut
ved
Københavns Universitet**

32

gad

Indhold

1. Voldgiftsloven af 1972 7
  2. Motiver for valget mellem domstole og voldgift 9
  3. Hvilke tvister kan afgøres ved voldgift? 13
  4. Voldgiftsaftalers indgåelse, fortolkning og gyldighed.
Voldgiftsrettens kompetence 18
  5. Voldgiftsrettens sammensætning og nedsættelse 29
  6. Sagsbehandlingen ved voldgiftsretten 37
  7. Voldgiftskendelsen 43
  8. Voldgiftsmændenes juridiske og moralske ansvar 53
  9. Honorar til voldgiftsretten og andre omkostninger 55
  10. Tvangsfuldbyrdelse 57
  11. International og udenlandsk voldgift 59
- Bilag 65

1. Voldgiftsloven af 1972

Voldgiftsaftaler er i almindelighed gyldige efter dansk ret, jfr. § 1, stk. 2, i Voldgiftsloven. Både parterne i en aktuel retstvist og parterne i et retsforhold, som måske vil give anledning til tvister, kan aftale, at tvisten eller tvister skal afgøres ved *voldgift*, hvis de ønsker, at tvisten eller tvisterne skal afgøres af andre end de almindelige domstole. Ved voldgiftsaftalen overlades den endelige afgørelse til en eller flere trediemænd, som parterne selv vælger, eller som udpeges af en institution bemyndiget dertil af parterne eller på anden særlig måde fastsat af parterne. En sag, som anlægges ved domstolene om tvister, som efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, skal domstolen efter påstand afvise, jfr. Voldgiftslovens § 1, stk. 1. Voldgiftskendelser er bindende for parterne og er eksigible efter samme regler som domme afsagt af domstolene, jfr. nærmere Voldgiftslovens §§ 7 og 9. En voldgiftsaftale afskærer ikke en forbruger fra at indbringe en sag for et forbrugerklagenævn, jfr. Forbrugerklagenævnenslovens §§ 6, stk. 2, og 8, stk. 3. En aftale mellem tvistende parter om at indhente en udtalelse fra en eller flere sagkyndige om en faktisk tilstand eller dens årsager, om en formuegenstands værdi eller om et juridisk tvivsspørgsmål, er ikke en voldgiftsaftale, og binder ikke parterne til at afgøre deres tvist i overensstemmelse med udtalelsen, jfr. herved Højesterets dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1945.1060*. Selv en aftale, der tillægger en sådan udtalelse bindende virkning for parterne, som f. eks. en aftale om at værdien af aktier i visse tilfælde fastsættes bindende af selskabets revisor, er næppe uden særlige holdepunkter herfor omfattet af Voldgiftsloven, sml. herved om dommerkomitéer i forfatter- og arkitektkonkurrencer en dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1953.810*.

Allerede Danske Lov af 1683 indeholdt i 1-6-1 en bestemmelse

se om, at parterne har adgang til at lade en tvist eller tvister gå til voldgift og dermed til endelig og bindende afgørelse. Denne gamle bestemmelse i Danske Lov er nu afløst af en selvstændig lov om voldgift Voldgiftsloven nr. 181 af 24. maj 1972, som bygger på et forslag fra et sagkyndigt udvalg i Betænkning vedrørende lovgivning om voldgift nr. 414/1966 og på en udtalelse fra Retsplejerådet.¹ Voldgiftsloven indeholder ikke en udtømmende regulering af voldgift, men imødekommer et behov, som havde vist sig i praksis for regler om bistand fra domstolene til etablering af voldgiftsretten og til bevisoptagelse samt regler om voldgiftsaftalers og -kendelsers gyldighed og eksigibilitet.² Gennemførelse af en moderne lov om voldgift var desuden en forudsætning for, at Danmark kunne tiltræde de internationale almindelige konventioner om voldgift, jfr. nærmere nedenfor i nr. 11. Voldgiftsloven gælder kun for voldgift, som er frivillig, for så vidt som den bygger på en aftale mellem parterne. Også voldgift i foreningsforhold, som er foreskrevet i en bestemmelse i foreningens vedtægter, og voldgift som er foreskrevet i faste kontraktvilkår som f.eks. Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed efter Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer 1972 § 31 bygger på aftale (indmeldelse) og er omfattet af Voldgiftsloven. Lovmæssige ordninger om henlæggelse af visse sager til specialdomstole eller Arbejdsretten, er ikke omfattet af Voldgiftsloven, uanset at ordet voldgift indgår i betegnelsen for visse af disse domstole, såsom husdyrvoldgift eller lærlingevoldgift, jfr. Voldgiftslovens § 11.

Voldgiftsloven trådte i kraft den 1. juli 1972 og er ved to kongelige anordninger nr. 460 og 461 af 9. september 1975 med virkning fra den 1. januar 1976 sat i kraft for Færøerne og for Grønland.

1. Udtalelsen er gengivet i Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 899-907.

2. Jfr. *Arildsen* i *Juristen* 1972.487.

2. Motiver for valget mellem domstole og voldgift

Parterne ønsker og opnår som oftest *en hurtigere afgørelse* af deres mellemværende ved at aftale voldgift. Domstolene har undertiden lange berammelsestider, og en voldgiftsavgørelse er inappellabel, medmindre parterne har aftalt, at appel kan ske til en anden voldgiftsret.³ Parterne risikerer således på den ene side ikke, at sagen trækker i langdrag ved at underkastes behandling i 2 eller 3 instanser, men mister på den anden side muligheden for at få en afgørelse, som i hvert fald én af dem anser for urigtig, underkastet fornyet prøvelse.⁴ Parterne har ikke efter dansk ret adgang – hverken fordelen, risikoen for forhaling eller omkostninger – til under voldgiftssagen at forelægge enkelte særlig tvivlsomme og vanskelige spørgsmål vedrørende forståelsen af retsregler eller om vurderingen af beviset for de almindelige domstole.⁵ Risikoen for en forhaling af sagen ved, at den tabende part gør indsigelse mod voldgiftskendelsens gyldighed er – efter den begrænsede regel herom i Voldgiftslovens § 7 – kun ringe. Anlæg af sag om prøvelsen af voldgiftskendelsen har ikke opsættende virkning for fuldbyrdelsen af kendelsen.

Voldgift kan give *besparelser* for parterne, fordi den er en einstansbehandling, og fordi den er hurtig. Udgifter til advo-

3. Bestemmelser om appel findes hyppigst i engelske voldgiftsregler, se eksempler i *Journal of Business Law* 1978.174 f.
4. Sml. herved Retsplejelovens § 395, stk. 2, der erklærer forhåndsafkald på anke ugyldigt, og dertil Betænkning om retternes kompetence og arbejdsform i borgerlige sager nr. 698/1973 s. 168 og *Peter Blume* i *J* 1979.87 f.
5. Den herfra afvigende engelske ordning er bl. a. omtalt i *International Commercial Arbitration* udgivet af Union Internationales des Avocats bind 1 s. 65 ff. Se om kritik af det engelske system *Schmitt-hoff* i *Journal of Business Law* 1977.305 ff og 1978.173 f.

kater undgås dog i almindelighed ikke, og voldgiftsrettens honorar overstiger i mindre sager væsentligt den sparede retsafgift. I større sager kan forholdet være omvendt.⁶ Fri proces kan kun i ganske særlige tilfælde opnås for en voldgiftsret, jfr. Retsplejelovens § 331.

Procesførelse ved de almindelige domstole med kontradiktorsk forhandling kan skabe og skærpe et *modsætningsforhold* mellem parterne. Voldgift har undertiden en mindre antagoniserende effekt.

Parterne undgår offentlighed omkring deres sag ved at vælge voldgift frem for domstolene. Interessen i *diskretion* kan være betydelig både i private og forretningsmæssige forhold. Offentligheden kan afskæres fra at kunne følge en sag der behandles ved domstolene, hvis dørene lukkes, men dørlukning kan kun ske, hvor betingelserne i Retsplejelovens § 29 er opfyldt.⁷ Parterne kan ikke opnå et forhåndstilsagn om behandling for lukkede døre, og dørlukning medfører ikke, at selve dommen hemmeligholdes eller kun må refereres i anonymiseret form.⁸ Voldgiftsrettens diskretion sættes dog overstyr, hvis der føres retssag om forståelsen af voldgiftsaftalen eller en af parterne anfægter voldgiftsaftalens eller -kendelsens gyldighed.

Parterne kan ved at udpege bestemte voldgiftsmænd i voldgiftsaftalen opnå, at deres sag(er) afgøres af personer, som de har særlig tillid til, eller som de tiltror en særlig teknisk eller

6. Retsafgiften for borgerlige sager i 1. instans efter den danske Retsafgiftslov § 1 er 50 kr. samt 1% af det beløb, hvormed sagens værdi overstiger 3000 kr.

7. Navnlig når »offentlig forhandling ville tilføje nogen en ufornøden krænkelse, herunder når forklaring skal afgives om forretnings- eller driftshemmeligheder«.

8. Retsplejerådet har i Betænkning nr. 698/1973 s. 31 og 71 f, stillet forslag om, at parterne skal have mulighed for som en tredje mulighed ved siden af almindelig domstolsproces og voldgift at træffe aftale om begrænsning af offentligheden og afskæring af anke. Et noget lignende forslag er fremlagt i SOU 1972:22.

forretningsmæssig *indsigt*, som i hvert fald ikke alle fagdommere er i besiddelse af.

Parterne kan i almindelighed aftale, efter hvilket lands retssystem deres sag(er) skal afgøres. I en voldgiftsaftale kan desuden aftales, at voldgiftsmændene ved deres afgørelse skal tage videregående hensyn til billighed eller til forretningsmæssig opfattelse, end gældende ret antages at muliggøre. Selve sagsbehandlingen kan i det hele tilpasses efter tvistens særlige karakter.⁹

I *internationale forhold* kan voldgift være at foretrække for at undgå usikkerhed om valg af forum og vanskeligheder ved sagførelse i udlandet på et fremmed sprog efter et fremmed retssystem, jfr. nærmere nedenfor i nr. 11.¹⁰

Voldgift har, som allerede antydnet, ikke kun fordele. Voldgift frembyder ikke altid en sikkerhed for saglig og upartisk afgørelse, som tåler sammenligning med processen ved de almindelige domstole. Hvilken retssikkerhed voldgiften byder parterne, afhænger ganske af, hvem parterne udpeger til voldgiftsmænd og af, hvordan voldgiften foregår.¹¹

Voldgifts egnethed som afgørelsesmiddel afhænger i høj grad af tvistens eller retsforholdets karakter. Voldgift er velegnet i internationale forhold og til afgørelse af tekniske og kommercielle tvister. Voldgift er i almindelighed uegnet i forbrugersager. Sådanne sager kan i et vist omfang afgøres efter regler om en forenklet procesmåde i »småsager« eller af særlige klagenevner. En betryggende indrettet voldgift er i sådanne sager ofte for dyr i forhold til sagsgenstandens værdi, og hen-

9. Jfr. *Hjejle* i Ugeskrift for Retsvæsen 1967B. 1 f og i Frivillig Voldgift, 2. udgave, 1973, s. 11 f.

10. Jfr. *Hjejle*: Frivillig Voldgift, 2. udgave, s. 155.

11. Statistiske oplysninger om anvendelsen og indretningen af voldgift i Danmark og Sverige findes i *Blegvad m.fl.*: Arbitration, 1973, og i SOU (svensk betænkning) 1972:22 s. 98 ff. Om fordele og ulemper ved voldgift, se bl. a. Forhandlingerne på det 23. nordiske juristmøde i København, 1963, med *P. A. Wesling* som referent.

synene til diskretion og til mulighed for fortsat forretningsforbindelse har ikke samme vægt, som hvor begge parter er erhvervsdrivende.¹²

12. Sml. om værnetingsaftaler i forbrugersager art. 13-15 i EF's domskonvention af 1968 som ændret ved konvention af 9. oktober 1978 (EFT nr. L 304 af 30. oktober 1978). Forbrugersager er ikke omfattet af Genèvekonventionen af 1961, jfr. *Trolle* i Hjejle: Frivillig Voldgift, 2. udgave s. 166 f. Forhåndsaftaler om voldgift i mindre forbrugersager er efter svensk lov nr. 453 af 9. juni 1977 i et vist omfang ugyldige, jfr. herved også nedenfor i nr. 3.

3. Hvilke tvister kan afgøres ved voldgift?

Paternes rådighed over genstanden for en tvist mellem dem kan være således begrænset, at afgørelsen ikke ved aftale kan henskydes til voldgift. At ikke alle tvister kan henskydes til voldgift fremgår af Voldgiftslovens § 1, stk. 2.¹³ Voldgiftsloven siger kun, at der er tvister, som efter deres art ikke kan afgøres ved voldgift, men udtaler sig ikke om, hvilke tvister der er af denne art.

Det må anses som givet, at konstitutive afgørelser ikke kan træffes af en voldgiftsret. Konstatning af faderskab, separation og opløsning af ægteskab, adoption eller fordelingen af forældremyndighed kan ikke henskydes til voldgift. Det samme gælder formentlig ordning af samkvemsret. Det kan undertiden være hensigtsmæssigt, hvis begge parter er enige derom, at lade en udenforstående trediemand, måske en særlig sagkyndig, tage stilling til dette stridsspørgsmål, men vil en af parterne ikke bøje sig for hans mening, må afgørelsen efter dansk ret træffes af overøvrigheden, jfr. Myndighedslovens §§ 27, stk. 3, og 32, stk. 1.¹⁴ Aftale om regulering af størrelsen af underholdsbidrag ved voldgift er derimod ikke udelukket, sml. herved højesteretsdom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1961.772*.

13. De ofte udtalte sætninger om, at sager, som parterne er rådige over eller kan forlige, kan voldgives, har kun en begrænset værdi. Helt fri rådighed eller slet ingen rådighed har parterne sjældent. Forlig kan ofte indgås i aktuelle tvister, mens iøvrigt en række præceptive regler skal respekteres. Se om spørgsmålet *Hjeje*: Frivillig Voldgift, 2. udgave, s. 27 ff. Særligt om international voldgift *Trolle* i *Hjeje* anførte værk s. 167 f og dertil *Lando* i TfR 1975.375 f samt *Siesby* i *Juristen* 1962.199 ff. Om svensk ret *Bording*: Skiljedom s. 37-39 og om norsk ret *Asbjørn Lindboe*: Privat Rettergang, 1944, s. 30-32.

14. Jfr. *Ekelöf* i *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1977.553.

Nogle retsforhold, som i hovedsagen er lagt fast i præceptive lovregler, kan ikke underkastes voldgift. Voldgiftsretten ville ganske vist være forpligtet til at følge disse regler, men voldgift giver dog ikke samme sikkerhed som en afgørelse truffet af statens dommere for, at reglerne håndhæves.¹⁵ En aftale om voldgift i sådanne forhold er derfor ugyldig. Domstolenes adgang efter Voldgiftslovens § 7, nr. 4, til at tilsidesætte voldgiftskendelser, som strider mod almindelige retsgrundsætninger, overflødiggør ikke en regel om, at visse voldgiftsaftaler uanset voldgiftsrettens faglige kvalitet og dens vilje til at følge lovgivningen ikke gyldigt kan indgås. Selv visse formueretlige forhold er undergivet en sådan lovregulering, der sigter til at fremme statens økonomiske politik udfra almene samfundsmæssige hensyn, at voldgift ikke kan akcepteres som afgørelsesmiddel. Parterne kan f.eks. ikke gyldigt aftale voldgift om overholdelse af Monopollovens regler om konkurrencebegrænsende aftaler¹⁶ og kan ej heller sætte voldgift i stedet for huslejenævnenes kontrol med lejen, jfr. dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1969.237* og nedenfor ved note 17. Parterne i en afbetalingshandel, som skal bedømmes efter dansk ret, kan ikke undgå Afbetalingslovens regel om en udbetaling på mindst 20% af afbetalingsprisen ved at indsætte en voldgiftsklausul i slutsedlen og pålægge voldgiftsretten at se bort fra denne regel ved afsigelse af kendelse om tilbagetagelse af tingen.

15. Sml. herved bestemmelsen i § 42 i Lov om fragtaftaler ved international vejtransport nr. 47 af 10. marts 1965, som i overensstemmelse med CMR-konventionens art. 33 bestemmer, at fragtaftalen kan indeholde bestemmelse om, at tvister afgøres ved voldgift, såfremt aftalen pålægger voldgiftsretten at anvende CMR-konventionen eller en lov, der stemmer overens dermed, jfr. nærmere Betænkning nr. 319/1962 s. 44 f. En lignende bestemmelse findes i § 121 i Luftfartsloven, lovbekendtgørelse nr. 381 af 10. juni 1969.
16. EF-kommissionen har i Campari-sagen (EFT nr. L 70 af 13. marts 1978) betinget en dispensation efter art. 85 bl.a. af, at parterne foretager indberetning til kommissionen om anvendelsen af en voldgiftsklausul i deres aftale.

Situationen er en anden, hvor præceptive regler ikke tillige eller alene varetager almene interesser, som kan afvige fra begge parters ønsker. Risikoen for, at effektiviteten af en beskyttelsesregel, der alene tjener den ene parts interesser kunne svækkes ved en voldgiftsaftale, gør ikke i almindelighed voldgift uakceptabel. Voldgiftsretten er pligtig til at følge de præceptive regler. Voldgift efter reglerne i Voldgiftsloven er ikke et afkald på en rimelig retsbeskyttelse. Bindende lovregler til værn for den præsumptivt svagere part i et kontraktsforhold griber ind på stedse flere områder. Voldgift er ikke uden videre udelukket, blot fordi afgørelsen af tvisten i en eller anden henseende kan blive påvirket af ufravigelige regler af denne art, jfr. herved om konnossementsregler en svensk afgørelse i Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender 1973.212. Voldgift er ikke udelukket, fordi en af parterne gør en forældelsesindsigelse gældende. Voldgiftsretten kan påkende også forældelses-spørgsmål, jfr. en norsk afgørelse i Norsk Retstidende 1931. 1167. Voldgift vedrørende »dirigerede kontrakter«, f. eks. i leje- eller funktionærforhold er ikke principielt udelukket.¹⁷ Regler i lovgivningen til beskyttelse af en persongruppe, som i øvrigt må antages selv at være i stand til at tage vare på sine interesser, sml. f.eks. om minoritetsaktionærer Aktieselskabslovens § 81 (Anpartsselskabslovens § 62), udelukker ikke, at der træffes bestemmelser i aftaler eller i vedtægter om voldgift.¹⁸

Domstolene må antages i sager, der angår bestemmelser som f.eks. Funktionærlovens § 18 om begrænsning af konkur-

17. Se om voldgift i lejeforhold *Ehlers-Bloms* Kommentar til Lejeloven I s. 282 samt *Bonnis* i Ugeskrift for Retsvæsen 1960B.261 f og om voldgift på funktionærområdet, *Carlsen*: Funktionærret s. 356 samt afgørelser i Ugeskrift for Retsvæsen 1976.682 (Højesteret) og 1977.805.

18. Jfr. *Ekelöf* i Tidsskrift for rettsvitenskap 1977.553; anderledes for tysk ret BGH's dom af 4. juli 1951 (Monatsschrift für Deutsches Recht 1951.874). Den svenske Aktielovs kap. 9, § 18 indeholder en særlig regel om voldgift i aktieselskaber.

renceklausulers gyldighed eller Lov om arbejdstageres opfindelser nr. 142 af 29. april 1955, at ville være særlig opmærksomme på, om undladt eller urigtig anvendelse af en væsentlig, ufravigelig materiel retsregel kan bevirke, at voldgiftskendelsen er ugyldig. Bestemmelsen i Voldgiftslovens § 7, nr. 4, hvorefter en voldgiftskendelse, som »strider mod ufravigelige retsgrundsætninger«, giver ikke en præcis angivelse af, hvornår tilsidesættelse af præceptiv ret bevirker ugyldighed. Ikke enhver præceptiv regel har karakter af en ufravigelig retsgrundsætning.¹⁹ Inden for international handelsvoldgift kan anfægtelse af en voldgiftskendelses gyldighed på grund af kendelsens uoverensstemmelse med den materielle ret efter principperne i de i nr. 11 omtalte internationale voldgiftskonventioner kun ske i tilfælde, hvor afgørelsen er i strid med ordre public.²⁰

Parterne kan gyldigt indgå aftale både om afgørelse ved voldgift af en allerede opstået tvist mellem dem og om afgørelse af tvister, som måtte opstå i fremtiden. I visse kontrakter indsættes ofte en voldgiftsklausul, f. eks. en bestemmelse om, at uoverensstemmelser mellem parterne vedrørende kontrakten eller enhver uenighed om kontraktens fortolkning skal afgøres ved voldgift.²¹ Forhåndsaf tale om voldgift vedrørende tvister om søbefordring af passagerer eller rejsegods er dog ugyldig, jfr. Sølovens § 199, som stemmer overens med art. 13 i Konventionen om søtransport af passagerbagage af 1967, jfr. Betænkning nr. 642/1972 s. 51.

En aftale om, at enhver fremtidig tvist mellem parterne skal afgøres ved voldgift, er ikke gyldig. Aftalen må begrænses til bestemte retsforhold mellem parterne, jfr. således norsk

19. Jfr. herved Retsplejerådets udtalelse, gengivet i Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 906 og nærmere nedenfor i nr. 5.

20. Dette begreb bør ikke fortolkes for vidt, jfr. herved nogle nyere amerikanske afgørelser refereret i Journal of Business Law 1978. 169 f.

21. Se om fortolkningen af nogle almindeligt forekommende klausuler *Hjeje*: Voldgift, 2. udgave, s. 51 ff.

Twistemålslov § 452, stk. 1. En vedtagelse om voldgift, som efter sin ordlyd afskærer parterne fra at gå til domstolene også i mellemværender, som de slet ikke har kunnet forestille sig ville opstå, kan for så vidt ikke opretholdes, sml. herved Højesterets afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1974.49*. Den nødvendige begrænsning vil dog som oftest ske ikke ved hel eller delvis tilsidesættelse af aftalen på grund af ugyldighed, med ved en restriktiv fortolkning, jfr. som eksempel den ovenfor nævnte højesteretsafgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1961.772*.

4. Voldgiftsaftalers indgåelse, fortolkning og gyldighed. Voldgiftsrettens kompetence

4.1. *Indgåelsen af voldgiftsaftaler.* Hovedreglen i dansk ret om, at også formløse aftaler er bindende, omfatter også voldgiftsaftaler. Den danske Voldgiftslov stiller ikke som flere andre landes lovgivning krav om, at voldgiftsaftaler skal være indgået i en bestemt form, jfr. herom og om Genèvekonventionen af 1961 *Trolle* i Hjejle: *Frivillig Voldgift*, 2. udgave, s. 169. Voldgiftsaftaler indgås dog næsten altid skriftligt, men i princippet er både en mundtlig aftale og en stiltiende aftale om, at en tvist skal afgøres ved voldgift, gyldige. Eksempler på voldgiftsklausuler er anført i *Juridisk Formularbog*, 11. udg. 1977, s. 532, 599 og 819.

Parterne giver ved en voldgiftsaftale afkald på en væsentlig garanti for tvistens korrekte behandling og afgørelse, og der må derfor stilles betydelige krav til beviset for, at aftalen er indgået. Hvor generelle kontraktvilkår bl. a. omfatter en voldgiftsklausul, må det kræves, at parterne virkelig har forstået eller har haft en rimelig adgang til at gøre sig bekendt med vilkårene, jfr. herved afgørelser i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1958.1031 og 1949.806. Både de materielle og de bevismæssige krav for at anse en voldgiftsklausul eller selvstændig voldgiftsaftale som vedtaget eller indgået, afhænger i nogen grad af, om det er sædvanligt i sådanne retsforhold at aftale voldgift. Den blotte henvisning til almindeligt forekommende kontraktvilkår kan efter omstændighederne fortolkes som en vedtagelse af voldgift, hvis brug af voldgift er almindeligt, og den nærmere ordning af voldgiften er sædvanlig og betryggende, jfr. afgørelser i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1956.692 samt 1973.128 og 305 (begge kommenteret i *Ugeskriftet* 1973 B.299 f). Højesteret antog her,

22. Jfr. herved *Hørlyck*: *Entreprise- og licitationsbetingelser*, 2. udgave, s. 310 ff.

at parterne (en hovedentreprenør og en underentreprenør) måtte anses at have vedtaget Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer, og at denne vedtagelse også omfattede den voldgiftsbestemmelse, som er indeholdt i disse betingelser.²² De nugældende Almindelige Betingelser af 1972 foreskriver i §§ 30 og 31, at tvister mellem bygherre, entreprenør, underentreprenører, leverandører og de til bygge- og anlægsarbejdet knyttede teknikere afgøres af Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed. Højesterets kendelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1974.378* fandt det ikke godtgjort, at der i byggeforhold består en sædvane for anvendelsen af Almindelige Betingelser og dermed af Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed.

Ugeskrift for Retsvæsen 1945.1060 (Højesteret). Et forslag om voldgift blev af den ene part besvaret med et brev, hvori han erklærede sig indforstået med, at de foreslåede voldgiftsmænd blev parternes »syns- og skønsmand«. Voldgift ansås ikke for vedtaget (dissens).

Ugeskrift for Retsvæsen 1958.1031. Voldgiftsklausul uden særlig fremhævelse i slutningen af en tætrykt kontraktsformular ikke anset meddelt på tilstrækkelig tydelig måde. – De ældre domme refereret i *Hjejde: Frivillig Voldgift* s. 321 f, der frakender voldgiftsklausuler i kendte og anerkendte standardformularer gyldighed, kan efter den seneste praksis ikke uden videre tages som udtryk for gældende ret. Se om svensk ret *Nytt Juridiskt Arkiv 1969.285* (Nordisk Domssamling 1969. 283).

Ugeskrift for Retsvæsen 1970.657. En overenskomst om 2 svendes ansættelse hos en tømrermester i Grønland henviste til en vedlagt overenskomst mellem Landsorganisationen og Grønlandsministeriet, hvori bl. a. var nævnt, at uoverensstemmelser skulle afgøres efter »Norm for regler for behandling af faglig strid«. Tømrermesterens afvisningspåstand toges ikke til følge.

Ugeskrift for Retsvæsen 1973.128 (Højesteret – kommenteret i *Ugeskriftet 1973 B.299*). I en kontrakt mellem hovedentreprenør og underentreprenør om et byggearbejde var under »overdragelses- og acceptgrundlag« som punkt 3 nævnt »Almindelige Betingelser for arbejder og leverancer«, hvorefter tvister henhørte under Ingeniørforeningens voldgiftsret, men som direkte vedrørte forholdet mellem Bygherre og entreprenør. En af underentreprenøren anlagt retssag blev afvist.

Ugeskrift for Retsvæsen 1973.305 (Højesteret, kommenteret i *Ugeskriftet 1973 B.299*). I kontrakten mellem hoved- og underentreprenør hed det her: »Som grundlag for Deres leverance . . . gælder bygherrens tegninger og betingelser, som De er bekendt med«. En senere skrivelse fra underentreprenørens advokat forudsatte, at Almindelige Betingelser, som gjaldt for forholdet mellem bygherren og hovedentreprenøren, også gjaldt mellem hoved- og underentreprenør. Voldgiftsreglen i Almindelige Betingelser ansås vedtaget (dissens).

Ugeskrift for Retsvæsen 1974.378 (Højesteret). Hovedentreprenøren påbegyndte arbejdet i henhold til mundtlig aftale om, at tilbud skulle afgives efter projekterings afslutning, hvorefter bygherren skulle tage stilling til, om han ville antage tilbuddet eller afbryde entreprisen, i hvilket tilfælde det udførte arbejde skulle betales efter regning. Tilbuddet, hvori henvistes til Almindelige Betingelser, blev ikke antaget, og hovedentreprenøren fortsatte arbejdet efter regning. En tvist om opgørelsen kunne ikke af bygherren forlanges henskudt til voldgift, da der ikke var aftale herom, og da det ikke på det foreliggende grundlag kunne antages, at hovedentreprenøren, som af bygherren påstået, i henhold til sædvane var forpligtet til voldgiftsbehandling. I landsrettens kendelse, som blev stadfæstet af Højesterets kæremålsudvalg, siges, at det ikke »på det foreliggende grundlag« kunne antages, at bygherren efter sædvane

var forpligtet til voldgift. Denne formulering holder den mulighed åben, at en almindelig brug af en betryggende voldgiftsinstitution kunne skabe en bindende sædvane, således at parterne var afskåret fra at gå til domstolene. Antagelse af et sådant ufrivilligt tab af domstolsbeskyttelse måtte kræve bevis for, at voldgift på det pågældende område har særlige fordele f.eks. i kraft af en voldgiftsinstitutions specielle erfaring og sagkundskab, at voldgift ofte benyttes også uden aftale derom, og at branchens folk anser sig forpligtet hertil.²³

Ugeskrift for Retsvæsen 1976.730. En bygherre kunne under en sag ved de almindelige domstole om mangler mod et selskab, som skulle opføre et parcelhus for ham, adcitere et andet selskab, som af det første selskab var antaget til at projektere og føre tilsyn med byggeriet, selv om Almindelige Betingelser (af 1951) var vedtaget i kontrakten mellem de to selskaber.

4.2. Fortolkningen af voldgiftsaftaler. En voldgiftsaftale fortolkes i almindelighed således, at den kun omfatter de tvister, som klart falder ind under aftalen, jfr. bl. a. afgørelser i *Ugeskrift for Retsvæsen 1949.806, 1950.926, 1956.692 og 1976.739.*

Voldgiftsretten kan ligesom en domstol træffe afgørelse om alle tvistens faktiske og retlige spørgsmål. Voldgift har i nationale forhold vel ofte en særlig mission i sager af en særlig »teknisk« karakter, men en voldgiftsret må i mangel af modstående aftale antages at have kompetence både til at bedømme spørgsmål af faglig teknisk art og til at træffe afgørelse i rent juridiske tvivlsspørgsmål. Trangen til diskretion, hurtighed og én-

23. Se om de objektive og subjektive betingelser for at antage eksistensen af en retssædvane, som fraviger lovgivningens (in casu Retsplejelovens) regler, f.eks. *Ross: Om ret og retfærdighed s. 107 ff* samt noget anderledes *Eckhoff: Retskildelære s. 213 ff og 223 ff.*

instansbehandling for håndplukkede dommere kan også bestå i juridiske sager.²⁴

Voldgiftsretten kan ikke tage stilling til modfordringer, som ikke omfattes af voldgiftsaftalen. Denne aftale påvirker imidlertid ikke parternes modregningsret, og modregningen kan efter omstændighederne gøres gældende over for fogedretten under inddrivelsen af det krav, som voldgiftsretten måtte have tilkendt den anden part, jfr. Retsplejelovens § 522.

En voldgiftsaftale kan i almindelighed ikke uden særlige holdpunkter forstås som et afkald på at anvende den hurtige retsforfølgning i Retsplejelovens kapital 41 eller på anvendelse af arrest og forbud.²⁵ Selv om parterne har aftalt, at deres medlemværende skal afgøres ved voldgift, kan dog den part, som er indehaver af en veksel, benytte fremgangsmåden i kapitel 41.²⁶ Selve vekselstagen er ikke egnet til voldgiftsbehandling.

24. Jfr. herved Højesterets dom i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1962.93. I kommentaren til denne dom i *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1962. 161 (Bogudgaven af kommentarer s. 367) fremhæves modsætningen til engelsk ret, hvorefter almindelige juridiske spørgsmål af voldgiftsretten forelægges for de almindelige domstole til afgørelse. – Voldgiftsbestemmelsen i de tidligere Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer af 1951 § 24 undtog, modsat de nu gældende Almindelige Betingelser §§ 30 og 31, spørgsmål, som helt eller aldeles overvejende er af »juridisk natur«. Se om dette udtryk *Ugeskrift for Retsvæsen* 1972.665.

25. En *arrest*, som er foretaget for et krav, der hører under voldgift, skal forfølges som andre arrester ved en justificationssag anlagt ved den kompetente almindelige ret. Sagen må om fornødent udsættes på voldgiftsrettens afgørelse af kravets berettigelse, jfr. *Ugeskrift for Retsvæsen* 1921.580 og 1934.224.

26. Disse regler, hvorefter indehaveren af en veksel under visse betingelser kan indtale sit krav, uden at vekselkyldneren under vekselstagen kan fremsætte indsigelser vedrørende det underliggende forhold, kunne formentlig uden skade ophæves, jfr. Betænkning om udlæg og udpantning nr. 634/1971 s. 36.

Den eventuelle senere prøvelse af parternes mellemværende må derimod ske ved voldgift.

Ugeskrift for Retsvæsen 1967.738. I en interessentskabskontrakt fandtes en bestemmelse om voldgift angående uenighed om driften eller om forståelsen af kontrakten. Interessentskabskontrakten indeholdt intet om revision. En interessents krav om adgang til for egen regning at lade foretage en revision kunne indbringes for de almindelige domstole.

Ugeskrift for Retsvæsen 1971.722. En kontrakt om dyrkning af sennepsfrø var indgået på en trykt standardformular, hvori bl.a. var bestemt, at eventuelle stridigheder mellem parterne hidrørende fra deres mellemværende ifølge kontrakten skulle afgøres ved voldgift. Da den ene part i voldgiftsklagen havde medtaget krav, som kun kunne støttes på regler om ansvar for skadelige egenskaber ved det leverede, fandtes voldgiftsretten at have overskredet sin kompetence, og kendelsen tilsidesattes.

Ugeskrift for Retsvæsen 1974.843. Et forsikringselskab, som ønskede en stjålet cykels værdi nedsat med en vis procentsats under hensyn til cyklens alder, fik medhold i en påstand om afvisning af en af forsikringstage- ren anlagt sag, idet forsikringsbetingelserne gav hver af parterne ret til at forlange skaden opgjort ved sagkyndige vurderingsmænd. – En sådan sag ville nu kunne behandles af Forsikringsankenævnet, jfr. herved Forbrugerklagenævnslovens § 6, stk. 2, og Retsplejelovens § 342 a.

Ugeskrift for Retsvæsen 1976.739. Et andelsslagteri havde pålagt et medlem en bod på 10.000 kr. for undladelse af at opfylde sin leveringsforpligtelse. Slagteriets søgsmål mod medlemmet med påstand om betaling af beløbet kunne ikke afvises, da sagen ikke med sikkerhed kunne anses for omfattet af en bestemmelse i vedtægter-

ne om, at »strid, der vedrører leverings- og afregningsforhold« afgøres endeligt ved voldgift.

4.3. *Voldgiftsaftalers gyldighed og rækkevidde.* En voldgiftsaftale er ugyldig, såfremt tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller aftalen foreskriver en sammensætning af voldgiftsretten eller en sagsbehandling, som ikke er betryggende for parterne eller en af disse. Disse ugyldighedsgrunde er nævnt i Voldgiftslovens § 1, stk. 2. Opregningen er ikke udtømmende. De almindelige regler om aftalers ugyldighed, f.eks. på grund af svig eller en parts manglende evne til at handle fornuftsmæssigt, finder anvendelse både på aftaler som bl. a. indeholder en voldgiftsklausul og på særlige aftaler om voldgift. En voldgiftsklausul eller -aftale kan også efter omstændighederne falde bort på grund af svigtende forudsætninger.

Voldgiftsaftaler kan gyldigt indgås af mellemænd, såfremt den, der indgår aftalen, har fornøden fuldmagt eller anden kompetence til at kunne binde den, som skal forpligtes. I en afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1973.806* er udtalt, at skibsførerens stillingsfuldmagt efter Sølovens § 64 ikke i almindelighed omfatter indgåelse af værnetings- og voldgiftsaftaler.

Hvor en kontrakt ved overdragelse eller anden overgang overføres til en anden, er denne bundet af en eventuel voldgiftsklausul under samme betingelse, som gælder for successionen i øvrigt i stillingen som kontrahent. Et dødsbo eller arvinger er således i almindelighed bundet også af voldgiftsbestemmelser i afdødes kontrakter. En voldgiftsaftale, som en part har indgået, inden han går konkurs eller dør som insolvent, er også bindende for partens konkursbo eller insolvente dødsbo, hvis gæld ikke overtages af arvingerne, jfr. således afgørelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen 1974.244*.²⁷ Boet og kreditorerne er

27. Jfr. *Munch: Konkursloven, 1978, s. 589 f* og *J.A. Andersen i J 1977.14 f.* – Voldgiftsklausulen i en interessentskabsaftale i den i *Ugeskrift for Retsvæsen 1974.49* refererede sag foreskrev udtrykkeligt, at parternes konkursboer eller gældsfragåelsesdødsboer ikke skulle være bundet af klausulen.

dog ikke bundet af voldgiftsaftalen, hvis tvisten angår et rent tingsretligt spørgsmål eller andre spørgsmål om deres stilling i boet, som praktisk taget alene har betydning i forhold til kreditorerne, jfr. således om anerkendelse af separatiststilling og om omstødelse i konkurs *Ugeskrift for Retsvæsen* 1972.138, 1975.1031 (*Højesteret*), 1978.575 og 876 (*Højesteret*). De tre sidstnævnte afgørelser angår værnetingsvedtagelser. Sådanne aftaler følger i vidt omfang samme regler som voldgiftsaftaler.

Ugeskrift for Retsvæsen 1972.138. Et insolvent likvidationsbo var ikke bundet af en aftale om, at spørgsmålet, om sælgeren (et tysk firma) havde bevaret en ejendomsret, som kunne begrunde separatiststilling i boet, skulle afgøres ved voldgift (i Tyskland).

Ugeskrift for Retsvæsen 1974.49. (*Højesteret*). En voldgiftsaftale i en interessentskabskontrakt mellem familiemedlemmer var ikke bortfaldet som følge af, at virksomheden var omdannet til et aktieselskab og afhændet til udenforstående. Spørgsmålet bl. a. om, hvorvidt de tidligere interessenter stadig hæftede personligt for en pensionsforpligtelse over for en udtrådt interessent, måtte afgøres ved voldgift.

Trediemand, som har stillet sikkerhed for debtors forpligtelse ved pant eller kaution, er kun bundet af en voldgiftsklausul i skylddokumentet mellem debitor og kreditor, hvis han udtrykkeligt har godkendt klausulen eller dog må siges stiltiende at have anerkendt denne ved at have påtaget sig sikkerhedsstillelsen med kebdskab til indholdet af skylddokumentet.²⁸

4.4 *Voldgiftsrettens kompetence*. En voldgiftsret afgør selv, om den er kompetent. Voldgiftsrettens prøvelsesret omfatter både indsigelser om, at voldgiftsaftalens bestemmelser ikke er overholdt, at tvisten ikke er omfattet af voldgiftsaftalen, at

28. Jfr. *Hjejle*: Frivillig Voldgift, 2. udgave, s. 56 f og 63 f og *Lindboe*: Privat Rettergang s. 54 f.

voldgiftsaftalen er ugyldig eller at ingen voldgiftsaftale er indgået, jfr. Voldgiftslovens § 2 og art. V i Genèvekonventionen samt *Trolle* i Hjejle: Frivillig Voldgift, 2. udgave, s. 176f. Indsigelser om voldgiftsaftalens ugyldighed og mod voldgiftsrettens kompetence kan imidlertid indbringes til efterprøvelse for de almindelige domstole, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 1 og 3, men i almindelighed enten før voldgiftssag er rejst,²⁹ eller efter voldgiftsretten har afsagt sin kendelse, jfr. Voldgiftslovens § 2.

En domstol skal efter påstand afvise en sag, som anlægges ved domstolene om forhold, der hører under voldgift, jfr. Voldgiftslovens § 1.³⁰ Sagsøgte skal i landsretssager fremkom-

29. En dom i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1972.665 og nogle tidligere afgørelser citeret i en note til dommen har i sådanne tilfælde afvist en sag, fordi parterne havde bundet sig bl.a. til voldgiftsbestemmelsen i § 24 i Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer 1951, og denne bestemmelse fandtes at henlægge kompetencespørgsmålet til voldgiftsrettens egen afgørelse. Denne voldgiftsklausul er omredigeret i Betingelserne af 1972 og bestemmelsen må, som også forudsat i Betænkningen om revision af Betingelserne nr. 620/1971 s. 39f, respektere bestemmelserne i Voldgiftsloven. Efter denne lov er en udelukkelse af domstolenes kontrol af kompetencespørgsmålet ikke acceptabel og ikke bindende.

30. Efter Voldgiftsloven, som trådte i kraft den 1. juli 1972, er voldgiftskendelser eksigible, jfr. lovens § 9. Både et delvis og et fuldstændigt erkendt krav, som er omfattet af voldgiftsaftalen, må indbringes for Voldgiftsretten, hvis debitor ikke er villig til at udstede et eksigibelt frivilligt forlig eller gældsbeholdning for den erkendte, ubetalte gæld, i hvilke tilfælde der efter dansk ret består adgang til inddrivelse. I kendelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1973.357, der er afsagt efter Voldgiftsloven af 1972, fandtes voldgiftsklausulen i Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer alene at angå omtvistede krav («stridsspørgsmål»). Denne klausul var derfor ikke til hinder for, at en part indbringer en ubestridt del af sit påståede tilgodehavende for retten for at opnå exequatur. Sagen blev herefter ikke afvist, men blev udsat, indtil voldgiftsretten havde truffet afgørelse om de bestridte dele af kravet, sml. herved Retsplejelovens § 287. I Betænkning nr. 620/1971 s. 39, der ligger til

me med indsigelser om domstolens inkompetence som følge af en voldgiftsaftale allerede i svarskriftet.³¹ Retten kan ikke afvise sagen *ex officio*, dersom sagsøgte udebliver.³²

En part i en aftale, som indeholder en voldgiftsklausul, kan have en rimelig interesse i at få bragt på det rene om et vist forhold i givet fald vil høre under voldgiftsretten. Han kan i så fald få dette spørgsmål afgjort under et fastsættelsessøgsmål mod sin medkontrahent ved de almindelige domstole.³³

Dersom en sag allerede er indbragt for en voldgiftsret, kan domstolene ikke under en derefter anlagt retssag tage stilling til voldgiftsrettens kompetence, førend voldgiftsretten har afsagt sin kendelse i sagen. Domstolen kan dog prøve kompetence-spørgsmålet, inden voldgiftssagen er afsluttet, hvis vægtige grunde taler derfor, jfr. Voldgiftslovens § 2. En tvist anses som indbragt for voldgiftsretten, når en part har begæret, at den anden part eller en dertil bemyndiget trediemand udpeger en voldgiftsmand, eller han har indgivet klageskrift til en på forhånd udpeget voldgiftsret. Herved indtræder tillige de virkninger, der ellers er knyttet til sagsanlæg, såsom afbrydelse af forældelse og af andre frister og pligt til at svare procesrente.

Efter voldgiftsretten har afsagt kendelse i sagen, kan en part anlægge sag ved domstolene med påstand om, at voldgiftsrettens afgørelse i det hele eller for en del er ugyldig, fordi voldgiftsretten har overskredet sin kompetence, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 3. Den part, som voldgiftsretten ved sin kendelse

grund for revisionen i 1972 af Almindelige Betingelser, bemærkes til Betingelsernes nuværende voldgiftsklausul, at efter den falder »rene incassosager ...« uden for voldgiftsrettens kompetenceområde. Mulighederne for efter engelsk ret at undgå, at voldgiftsaftaler misbruges til at forhale opfyldelsen af gældsforpligtelser diskuteres – med negativt resultat – i *Journal of Business Law* 1978.51 f.

31. Jfr. Retsplejelovens § 343, stk. 2, og afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1973.601 samt *Gomard: Civilprocessen* s. 94.

32. Sml. for svensk ret *Holmbäck* i *Svensk Jurist Tidning* 1978.375.

33. Jfr. *Gomard: Civilprocessen* s. 184 ff.

har pålagt at betale et beløb eller at præstere andre ydelser, kan for fogedretten, når kendelsen søges fuldbyrdet, fremsætte både indsigelse mod voldgiftsrettens kompetence og andre indsigelser mod fuldbyrdelse af kendelsen, jfr. nærmere Voldgiftslovens § 9, stk. 3 og 4, Retsplejelovens §§ 501 og 502 og nedenfor i nr. 10.

En retssag med påstand om realitetsafgørelse af et spørgsmål, som hører under voldgiftsret, eller som verserer for en voldgiftsret, vil i almindelighed blive afvist. I en sag, hvor sagsøgeren har nedlagt påstand om tilsidesættelse af en allerede truffet voldgiftsafgørelse, bliver resultatet derimod frifindelse, hvis sagsøgeren ikke får medhold i denne påstand.

Højesterets kendelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1977. 975*: Et certeparti indeholdt bestemmelse om voldgift i London, medens nogle konnossementer indeholdt modstridende forskrifter. Befragteren anlagde for at undgå forældelse efter Søloven retssag om erstatning ved Sø- og Handelsretten i København og udmelte samme dag en voldgiftsmand i London. I de følgende 9 måneder skete der intet i voldgiftssagen. Sagsøgeren begærede retssagen udsat for at afvente voldgiftssagens udfald. Sagsøgte, som havde fremsat et modkrav, protesterede mod udsættelse under henvisning til, at sagsøgeren måtte være bundet af sit valg ved anlæggelsen af retssag i Danmark. Udsættelse af sagen blev nægtet, da sagsøgeren ikke ved sagsanlægget havde givet udtryk for, at han ønskede voldgift, da sagsøgte havde fremsat et modkrav, og da voldgiftssagen ikke var fremmet behørigt. – Se om begrænsning af en voldgiftsaftales betydning ved en parts passivitet *Ugeskrift for Retsvæsen 1955.282*. Det er i almindelighed givet, at en voldgiftsklausul kan påberåbes af og gælder for begge parter med samme indhold. Den, der har forlangt klausulen optaget i aftalen, har samme retsstilling som den, der måske kun modstræbende er indgået derpå.

5. Voldgiftsrettens sammensætning og nedsættelse

Parterne kan i deres aftale udpege bestemte personer som voldgiftsmænd eller forbeholde sig at udpege voldgiftsmænd eller bestemme, hvordan voldgiftsmanden eller voldgiftsmændene og eventuelt en opmand skal udpeges, når en tvist er opstået. En aftale om, at en eller flere bestemte personer skal være voldgiftsmænd, må efter omstændighederne forstås således, at parterne kun har villet binde sig til voldgift for disse personer. I så tilfælde falder aftalen bort, hvis en af disse personer dør eller ikke kan eller vil overtage hvervet, sml. norsk Tvistemålslov § 458.

Voldgiftsaftaler går ofte ud på, at hver af parterne udpeger en voldgiftsmand, at de to udpegede voldgiftsmænd derefter vælger en formand (opmand), og at formanden, hvis enighed ikke opnås, udpeges f. eks. af en retspræsident. Aftalen må i almindelighed forstås således, at hver af dem skal vælge en voldgiftsmand, og at voldgiftsmændene udpeger opmanden, hvis parterne blot har truffet aftale om voldgift uden at træffe nærmere bestemmelse om voldgiftsrettens sammensætning, jfr. således norsk Tvistemålslov § 454. Kan voldgiftsmændene ikke enes om en opmand, foretages valget af retten, jfr. Voldgiftslovens § 3, nr. 2. Efter engelsk ret skal tvisten derimod afgøres af én voldgiftsmand, hvor ikke andet er bestemt i aftalen; og hvor hver af parterne har valgt en voldgiftsmand, som i fællesskab har udpeget en opmand, anses tvisten enten som afgjort sådan som de to voldgiftsmænd kan enes om, eller som overladt til afgørelse af opmanden som »enedommer«, jfr. secs. 6 og 9 i den engelske Arbitration Act 1950 omtalt i *Russell on Arbitration*, 17. udgave, s. 378 og 380 og af *Mustill* i *Arkiv for Sjørett* 1977.328 f.

Aftalen kan også gå ud på, at afgørelsen i eventuelle tvister skal træffes af en fast voldgiftsinstitution, f. eks. Voldgiftsret-

ten for Bygge- og Anlægsvirksomhed. Regler herom findes i Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed af 29. november 1972 § 31 og i de af Ministeriet for offentlige arbejder den 29. november 1972 godkendte regler for behandling af sagerne ved denne voldgiftsret.³⁴

Domstolene kan udfylde en ufuldstændig voldgiftsaftale ved efter en parts begæring at træffe de nødvendige supplerende bestemmelser om antallet af voldgiftsmænd, om fremgangsmåden ved udpegningen af voldgiftsmændene eller om stedet for voldgiften, jfr. Voldgiftslovens § 3, nr. 1. Benytter en part ikke sin adgang efter voldgiftsaftalen til at udpege en voldgiftsmand, eller kan en enevoldgiftsmand eller voldgiftsrettens formand ikke udpeges på grund af uenighed, foretages som nævnt valget af domstolen, hvis en part fremsætter anmodning derom, jfr. Voldgiftslovens §§ 3, nr. 2, og 8 samt nedenfor i note 38. En aftale mellem parterne om, at bistanden ønskes ydet af en anden ret end den, der efter § 8 i Voldgiftsloven er kompetent er gyldig, sml. Retsplejelovens § 247 om værnetingsaftaler. Også aftaler om, at voldgiftsmænd eller opmand udpeges af en bestemt retspræsident – eller af andre f. eks. af en erhvervsorganisation – er gyldige. Her foreligger jo en funktionsdygtig aftale, såfremt præsidenten eller organisationen vil medvirke om etablering af voldgiftsretten, og reglerne i § 3 finder derfor ikke anvendelse. En aftale om, at den ene part i tilfælde af den andens vægring ved at udpege »sin« voldgiftsmand, kan udpege begge voldgiftsmænd er ikke bindende, og en kendelse afsagt af en sådan voldgiftsret er ugyldig, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 2, og den modsatte afgørelse fra tiden før Voldgiftsloven i *Ugeskrift for Retsvæsen 1957.581*.

Domstolene kan også i andre tilfælde end dem, der er opregnet i Voldgiftsloven § 3, nr. 1 og 2, yde bistand til gennemførelsen af en aftalt voldgift. Dette fremgår af, at bestemmelsen i § 3 siger, at domstolene »bl.a.« yder bistand i disse tilfælde.

34. Gengivet hos *Hjejde*: Frivillig voldgift, 2. udgave, s. 316–318 og hos *Hørlyck*: Entreprise og licitationsbetingelser 2. udgave, s. 395 ff.

Fremgangsmåden ved behandlingen af bistandsanmodninger efter § 3 er den samme som ved prøvelsen af habilitetsindsigelser, jfr. Voldgiftslovens § 8 stk. 1-3 og nedenfor i dette afsnit. Rettens afgørelse kan dog ikke kæres til højere ret, jfr. § 8 stk. 3, sidste pkt. Domstolene kan ikke i en »bistandsanmodnings-procedure« efter §§ 3 og 8 tage stilling til en begæring fra en af parterne om tilsidesættelse af aftalens bestemmelser.³⁵ En indsigelse fra en part mod voldgiftsaftalens gyldighed eller fra en af parterne om, at den foreliggende tvist falder uden for voldgiftsrettens kompetence, kan, så længe voldgiftssagen står på, kun undtagelsesvis prøves af domstolene, og både afgørelsen af, om et sådant undtagelsestilfælde foreligger, og selve prøvelsen må ske under en almindelig retssag, jfr. nærmere Voldgiftslovens § 2.

Såfremt den sammensætning, som voldgiftsretten efter aftalens bestemmelser skal have, ikke er betryggende for parterne eller for en af disse, er voldgiftsaftalen ugyldig, jfr. Voldgiftslovens § 1, stk. 2. En voldgiftskendelse afsagt af en voldgiftsret, som faktisk har været sammensat på en måde, som ikke er betryggende, er ugyldig, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 2. En voldgiftsret kan være sammensat på en måde, som ikke er betryggende for begge parter, på grund af den måde, hvorpå voldgiftsrettens medlemmer udpeges, f. eks. hvor den ene part har hovedindflydelse på voldgiftsrettens sammensætning. Grunden kan også være, at de voldgiftsmænd, som faktisk er udpeget, er inhabile. En voldgiftsmand er i almindelighed inhabil, dersom han har en særlig tilknytning eller modsætningsforhold til en part eller dennes repræsentant eller har en særlig interesse i sagens udfald. Enhver, der har en direkte økonomisk eller personlig interesse i sagens udfald er uegnet til at virke som voldgiftsmand.³⁶

35. Jfr. herved Retsplejerådets udtalelse gengivet i Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 905 og i *Hjejle: Frivillig Voldgift*. 2. udgave, s. 111.

36. Består en voldgiftsret af to voldgiftsmænd udpeget af hver sin part og en af disse valgt retsformand (»opmand«), er habilitetskravet til

Indsigelser mod den måde, hvorpå voldgiftsretten udpeges, retter sig i almindelighed mod selve voldgiftsaftalen, fordi det sædvanligvis er bestemt i denne aftale, hvordan voldgiftsrettens medlemmer vælges. En indsigelse af denne karakter må gøres gældende ved almindelig retssag. Spørgsmålet om voldgiftsaftalers eller -kendelsers ugyldighed har – også før Voldgiftsloven – jævnligt været forelagt domstolene navnlig for så vidt angår foreningsvoldgift. Foreningsvedtægter indeholder ofte bestemmelser om, at såvel tvister mellem foreningen og et

opmanden – ligesom til en enevoldgiftsmand – lige så strengt som habilitetskravet til dommere, jfr. herom *Gomard: Civilprocessen* s. 545 ff. Der kan næppe altid stilles ganske samme krav til de af parterne udpegede voldgiftsmænd, sml. herved *Trolle* i *Hjejle: Frivillig Voldgift*, 2. udgave s. 175. »Bisidderne« skal have en særlig indsigt i partens forhold, og de må derfor f. eks. kunne have tilknytning til partens erhverv, sml. herved om de organisationsvalgte dommere i Arbejdsretten *Per Jacobsen: Kollektiv Arbejdsret*, 2. udgave 1975, s. 429 og om Monopolankenævnets medlemmer Monopollovens § 18, stk. 2. Den, som er ansat i en parts tjeneste, eller som i forvejen, f. eks. i et responsum, har taget stilling til konflikten, kan ikke virke som voldgiftsmand. Et bestyrelsesmedlem i et selskab, som er part i sagen, kan ikke, men en person, der lejlighedsvis i andre sager har været advokat for selskabet, kan i almindelighed af selskabet udpeges som dets voldgiftsmand. Enes parterne om valget af en voldgiftsmand, kan en fjernere tilknytning, som parterne ved, at denne person har til en af dem, ikke senere gøres gældende som inhabilitet. *Schmitthoff* fremhæver i *Journal of Business Law* 1977.311, at også de af parterne udpegede voldgiftsmænd »should act like impartial judges«. Dette gælder også for voldgift i Danmark, jfr. nedenfor i nr. 8 om voldgiftens etik. – Se i øvrigt om kravene til habilitet, *Hjejle: Voldgift*, 2. udgave, s. 69 ff.

37. Yderligere afgørelser findes i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1949.101, 1953.335 og 1954.801 samt 1957.917. Se også *Hjejle: Frivillig Voldgift*, 2. udgave s. 38–48, samme: Foreningsvoldgift navnlig s. 68 ff, *Poul Meyer: Foreningsret* 1950 s. 186 ff og *Dyrbye: Retsforholdet mellem andelsforeninger og deres medlemmer* s. 94 ff.

enkelt medlem som tvister mellem medlemmerne indbyrdes i anliggender, der vedrører foreningen, skal afgøres af en voldgiftsret udpeget af et af foreningens organer.

Domstolene må erklære en mangelfuld aftale om voldgift for ugyldig eller dog tilsidesætte aftalen i det foreliggende tilfælde og henvise parterne til at lade deres tvist afgøre under en almindelig retssag, dersom aftalens eller vedtægternes regler om voldgiftsretten – i almindelighed eller i den foreliggende situation – ikke er betryggende, idet reglerne f. eks. ikke sikrer et enkelt medlem eller en minoritet i en forening en uhildet bedømmelse, jfr. herved afgørelser i *Ugeskrift for Retsvæsen 1944.855* (Højesteret) og *1951.863*.³⁷ Domstolene kan i almindelighed ikke indlade sig på at give anvisninger på eller at foretage sådanne ændringer i den aftalte voldgiftsordning, at ordningen opfylder Voldgiftslovens mindstekrav, således at tvisten kan finde sin afgørelse ved voldgift. Domstolene yder dog som allerede nævnt i visse tilfælde bistand til gennemførelse af voldgift, bl.a. ved at vælge voldgiftsmand for en part, som undlader at udpege sin voldgiftsmand, jfr. nærmere Voldgiftslovens § 3.³⁸

Domstolene kan prøve en indsigelse om inhabilitet hos en udpeget voldgiftsmand på en særlig enkel måde, inden voldgiftsretten har truffet sin afgørelse, således at godkendelse af indsigelsen ikke behøver at føre til forkastelse af en afsagt voldgiftskendelse eller til henvisning af tvisten til domstolene. Indsigelse mod en voldgiftsmands habilitet kan rejses, så snart voldgiftsmanden er udpeget, jfr. Voldgiftslovens §§ 4 og 8, stk.

38. Såfremt en voldgiftsaftale, som er ældre end Voldgiftsloven, bestemmer, at en part i tilfælde af den anden parts passivitet udpeger også den voldgiftsmand, som den anden part skulle have udpeget, bør domstolene nu på begæring udpege den voldgiftsmand, som mangler. I dette tilfælde er aftalens ordning ikke betryggende, jfr. herved Voldgiftslovens § 7, nr. 2, men parten bør ikke ved sin passivitet kunne opnå, at en i øvrigt gyldig voldgiftsaftale tilsidesættes.

4.³⁹ Indsigelsen fremsættes skriftligt til den ret, ved hvilken sagen skulle have været anlagt, hvis voldgift ikke havde været aftalt eller, hvis ingen dansk domstol ville være kompetent til at pådømme sagen, ved Sø- og Handelsretten i København. Parterne kan dog vedtage, at indsigelsen skal behandles ved en anden sideordnet ret eller ved underret i stedet for landsret, jfr. Retsplejelovens §§ 234 og 247. Partens skriftlige anmodning om prøvelse af hans habilitetsindsigelse forkyndes for modparten og sendes tillige til voldgiftsretten eller voldgiftsmændene.⁴⁰ Retten fastsætter en frist for skriftligt svar fra modparten og eventuelt fra voldgiftsretten. Retten kan bestemme, at der skal foretages en mundtlig forhandling. Afgørelsen, der træffes ved kendelse, kan appelleres ved kære.⁴¹

39. Undladelse af at fremsætte anmodning om prøvelse af indsigelser mod voldgiftsmændenes habilitet »snarest muligt« (§ 8, stk. 4) medfører kun, at adgangen til at få foretaget denne særskilte prøvelse bortfalder. Når voldgiftsretten har truffet sin afgørelse i sagen, kan en part under en almindelig retssag gøre inhabiliteten gældende som begrundelse for tilsidesættelse af voldgiftskendelsen efter Voldgiftslovens § 7, nr. 2.

40. I Voldgiftsbetænkningen nr. 414/1966 siges s. 38, at det ved institutionsvoldgift, hvor institutionen selv afgør habilitetsspørgsmål, vil være naturligt først at henvende sig til institutionen. Regler for behandling af sager ved Voldgiftsretten for Bygge- og Anlægsvirksomhed af 1972 bestemmer i § 8, stk. 2, at indsigelse mod de af Voldgiftsnævnet valgte faglige dommere skal fremsættes inden 8 dage efter fremkomsten af meddelelse om valget og afgøres af voldgiftsnævnet. Denne bestemmelse om voldgiftsinstitutionens egen stilling til inhabilitetsspørgsmålet begrænser ikke og kan ikke begrænse Voldgiftslovens præceptive regel. Parterne kan ikke gyldigt på forhånd vedtage at henlægge prøvelsen af habilitetsspørgsmålet til voldgiftsretten eller til voldgiftsinstitutionen. Den, der har en inhabilitetsindsigelse, kan derfor i stedet for at forelægge indsigelsen for Voldgiftsnævnet gå til domstolene i overensstemmelse med reglerne i Voldgiftsloven.

41. Reglen i Retsplejelovens § 64, 1. punktum, der udelukker kære af kendelser om, at en dommer viger sit sæde på grund af inhabilitet,

finder ikke anvendelse på en domstolskendelse om en voldgiftsmands inhabilitet. Voldgiftsmanden har ikke selv deltaget i afgørelsen, og en afgørelse, som tager inhabilitetsindsigelsen til følge og dermed ændrer sammensætningen af voldgiftsretten, har større betydning for parterne end en inhabilitetsafgørelse ved de almindelige domstole, hvor dommerindividualiteten i almindelighed er af mindre betydning end ved voldgift. Også en modsætningsslutning fra Voldgiftslovens § 8, stk. 3, sidste punktum, taler for fri kæreadgang over for afgørelser efter Voldgiftslovens § 4.

6. Sagsbehandlingen ved voldgiftsretten

Parterne kan træffe aftaler om sagsbehandlingen, og sådanne aftaler er i almindelighed bindende for voldgiftsretten.⁴² Tilsidesætter voldgiftsretten parternes forskrifter for sagsbehandlingen, bliver voldgiftskendelsen ugyldig, såfremt fravigelsen har været af væsentlig betydning for afgørelsen, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 2, in fine. Denne regel stemmer overens med det almindelige princip i Retsplejelovens § 413, stk. 2, og Højesterets afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1954.426* med note 1 om betydningen af tilsidesættelse af sagsbehandlingsregler.

Har parterne ikke truffet særlige aftaler om sagsbehandlingen, afgør voldgiftsretten selv, hvilken fremgangsmåde den vil følge både med hensyn til sagens oplysning, forhandling med parterne og selve afgørelsen. Også under sagen kan parterne dog i videre omfang end i domstolsprocessen træffe aftaler om processuelle spørgsmål. Trediemand kan kun indtræde eller inddrages som part eller til støtte for en part med begge parter tilladelse, og forhandlinger i voldgiftsretten kan kun overværes af tilhørere med begge parter samtykke. Voldgiftssagens akter og kendelsen er hverken undergivet Offentlighedsloven eller reglen i Retsplejelovens § 41. Voldgiftskendelser indsendes ikke – som i Norge efter Tvistemålslovens § 465 – til rettens eller noget andet offentligt arkiv.

Voldgiftsretten er ikke bundet af reglerne om sagsbehandlingen i Retsplejeloven. Voldgiftsloven foreskriver alene i § 7, nr. 2, at voldgiftskendelsen er ugyldig, hvis sagsbehandlingen ikke har været betryggende for parterne eller for en af parterne. Voldgiftsloven har således stillet voldgiftsretten frit inden for forsvarlighedens grænser. Afgørelsen af, om disse grænser er

42. Jfr. herved *Hjejle*: Frivillig Voldgift, 2. udgave, s. 98 ff og *Lando* i Tidsskrift for rettsvitenskap 1977.478.

overskredet, ligger hos de almindelige domstole. Voldgiftsloven stiller domstolene ret frit ved deres bedømmelse af, om en voldgiftskendelse bør tilsidesættes på grund af en uheldig gennemførelse af voldgiftssagen.

En voldgiftskendelse er kun gyldig, såfremt visse fundamentale processuelle grundsætninger er iagttaget ved gennemførelsen af voldgiftssagen.⁴³ Det er fastslået i retspraksis, at kun grove tilsidesættelser af disse principper medfører ugyldighed. En part, der finder voldgiftsrettens sagsbehandling uforsvarlig, har ikke andre retsmidler end efter voldgiftssagens afslutning at anlægge sag mod modparten ved de almindelige domstole med påstand om den afsagte kendelses ugyldighed eller for fogedretten under en af modparten begæret fuldbyrdelse af kendelsen at fremsætte sine indsigelser, jfr. Voldgiftslovens § 9, stk. 3, og nedenfor i nr. 10.

Voldgiftsretten er i almindelighed ligesom en domstol bundet af parternes påstande, jfr. for norsk ret *Asbjørn Lindboe: Privat Rettergang* s. 98 f. Voldgiftsretten kan imidlertid under sagen opfordre en part til at klargøre og nærmere overveje sin påstand. Voldgiftsretten er meget frit stillet med hensyn til at tillade eller begrænse adgang til under sagen at fremkomme med nova. Begge parter skal have adgang til at udtale sig om et spørgsmål, inden voldgiftsretten tager en blot foreløbig stilling til spørgsmålet, jfr. *Ugeskrift for Retsvæsen* 1955.246 (Højesteret, kommenteret i *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1955.376, Bogudgaven af kommentarer s. 148) og 1942.968. Enhver af

43. Sml. om svensk ret *Bolding: Skiljedom* s. 170 ff. – Skal en tvist, efter at en afsagt voldgiftskendelse er tilsidesat på grund af uforsvarlig sagsbehandling, på ny indbringes for voldgift, jfr. herved *Højesteretstidende* 1938.21, er parterne i almindelighed ikke bundet til at benytte samme voldgiftsmænd. De uheldige voldgiftsmænd må endda på grund af de begåede fejl ofte antages nu at være inhabile i sagen, sml. afgørelser i *Ugeskrift for Retsvæsen* 1943.500 (Højesteret) og 1945.399 samt om habilitetsspørgsmålet og om uigenkaldeligheden af voldgiftsmændenes bemyndigelse i almindelighed *Hjejlé: Voldgift*, 2. udgave, s. 74 f.

parterne kan, hvis ikke andet er aftalt, kræve, at der afholdes et møde i voldgiftsretten. Voldgiftsretten må ikke på egen hånd indhente oplysninger til brug for sagens afgørelse uden at give parterne adgang til at gøre sig bekendt med og kommentere det fremkomne materiale, jfr. Højesterets afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1954.426*.⁴⁴ Parterne skal have samme adgang til i processkrifter eller under møde for voldgiftsretten at udtale sig om alle spørgsmål af væsentlig betydning for sagen og skal have lejlighed til at tage stilling til modpartens anbringender og beviser, jfr. afgørelser i *Ugeskrift for Retsvæsen 1955.340, 1945.399* og *1943.500* (Højesteret). En uheldig processuel fremgangsmåde eller fejl, som ikke kan have haft reel betydning for afgørelsen, påvirker ikke dennes gyldighed, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 2, in fine.

Overskrider voldgiftsretten i væsentlig grad frister, som parterne har fastsat for gennemførelsen af voldgiftssagen, kan enhver af parterne, eventuelt efter et passende varsel, tilbagekalde voldgiftsrettens bemyndigelse til at behandle tvisten og efter omstændighederne, såfremt fristbestemmelsen efter aftalen kan have denne betydning, helt frigøre sig for voldgiftsaftalen. Også hvor ingen frist er aftalt, kan en part sige fra over for en voldgiftsret, som trods henstilling om at tage fat lader urimelig lang tid gå uden at fremme sagen.⁴⁵

Afgørelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen 1967.728* (før Voldgiftsloven). En civilingeniør, som Entreprenørforeningen på parternes begæring havde udmeldt som voldgiftsmand, modtog regnskabsmateriale fra parterne og holdt et par møder med parterne hver for sig, hvorefter han afsagde en kendelse, som han nægtede at begrunde. Landsretten fandt ikke, at manglende begrundelse og undladelse af at underrette parternes advokater medførte ugyldighed. Det havde været rimeligt at holde

44. Se herved præmisserne i Højesterets afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1956.436*.

45. Sml. *Hjejele*: Frivillig Voldgift, 2. udgave s. 125.

et fællesmøde, men parterne måtte dog antages at have haft tilstrækkelig adgang til at udtale sig og kritisere hinandens standpunkter. Da en relativ summarisk voldgiftsbehandling af en teknisk sagkyndig også efter medlemværendets karakter måtte anses for rimelig og forsvarlig, opretholdtes voldgiftskendelsen.

De bestemmelser, der er fastsat for sagsbehandlingen ved visse fast institutionerede voldgiftsordninger kan vel give anden voldgift et vist fingerpeg om, hvordan voldgiftssager kan gennemføres, men bestemmelserne er selvsagt ikke bindende for andre end dem, de er givet for, og i et vist omfang er bestemmelserne præget af de særlige forhold ved den enkelte voldgiftsordning. I de regler for behandlingen af sager ved Voldgiftsretten for Bygge- og Anlægsvirksomhed, som er fastsat i tilknytning til Almindelige Betingelser for Arbejder og Leverancer 1972, er bl.a. bestemt, at Voldgiftsretten, så snart sagens økonomiske omfang er fastlagt, bestemmer, hvor stor sikkerhed parterne skal stille for voldgiftsomkostningerne. Sædvanligvis forlanges samme sikkerhedsstillelse af begge parter. Sagen forberedes ved processkrifter på lignende måde som en landsretssag. Syn og skøn tillades kun undtagelsesvis, idet voldgiftsrettens medlemmer i almindelighed besidder den fornødne faglige ekspertise. Der er en vis mulighed for før proceduren at opnå en udtalelse fra retten om kendsgerninger, som konstateres ved en besigtigelse, således at sagen eventuelt kan forliges eller proceduren dog forberedes på dette grundlag. Selve forhandlingen, svarende til domsforhandlingen i en retssag, foregår som regel mundtligt. Det kan dog bestemmes, at den skal ske skriftligt. Voldgiftsretten kan forlange, at parterne giver personligt møde for voldgiftsretten, og prøver at få vidner til at gøre det samme. En parts uvillighed til at

udtale sig og til at fremkomme med oplysninger, han må antages at sidde inde med, kan få processuel skadevirkning for ham. Voldgiftsretten kan – i modsætning til domstolene – selv indhente oplysninger og anstille undersøgelser, men parterne skal have lejlighed til at udtale sig derom.⁴⁶ Kendelsen afsiges så vidt muligt senest 4 uger efter sagens endelige optagelse. En voldgiftsmand, der har afgivet dissens, kan fordre dissensen gengivet i kendelsen. I kendelsen træffes også afgørelse om fordeling af omkostninger, men begge parter hæfter solidarisk for beløbet.

En voldgiftsret kan ikke tvinge nogen til at give møde som vidne og afgive forklaring for voldgiftsretten eller tvinge trediemænd til at udlevere dokumenter til brug for voldgiftssagen. I praksis afgiver både parter og vidner ofte frivilligt forklaringer for og til voldgiftsretten, men afgivelse af urigtig forklaring for en voldgiftsret er ikke omfattet af reglen i Straffelovens § 158 om falsk forklaring for retten. Sådan adfærd kan derimod efter omstændighederne være strafbar som procesbedrageri efter § 279. En voldgiftsret kan imidlertid få bistand fra domstolene til optagelse af bevis, jfr. Voldgiftslovens § 5. Efter skriftlig anmodning fra en voldgiftsret kan der foretages bevisførelse efter Retsplejelovens regler på samme måde som anden subsidiær bevisførelse. Voldgiftsrettens begæring indgives til by- og herredsretten på det sted, hvor den, som skal afhøres, bor eller opholder sig, jfr. Retsplejelovens § 353, stk. 2. Denne ret kan imidlertid beslutte, at forklaring skal indgives for den underret, hvor det findes mest hensigtsmæssigt, jfr. § 174. Afhøringen af flere personer, som bor i forskellige retskredse, kan således om fornødent samles på et sted, jfr. Folketingstidende 1971/72, tillæg A, sp. 904.

46. Jfr. herved en udtalelse fra Voldgiftsrettens præsident i Kendelser om fast ejendom 1977 s. 7, note 2, og s. 9 f.

7. Voldgiftskendelsen

7.1. *Gældende ret eller billighed?* En voldgiftskendelse er ugyldig, hvis den strider mod ufravigelige retsgrundsætninger, jfr. Voldgiftslovens § 7, nr. 4, og ovenfor i nr. 3⁴⁷ Bestemmelsen i § 7, nr. 4, sætter både en grænse for parternes adgang til at give voldgiftsretten instrukser om, på hvilket grundlag den skal træffe sin afgørelse, og overhovedet for, hvad en voldgiftsret gyldigt kan bestemme i sin afgørelse. Parterne kan f. eks. ikke træffe en gyldig aftale om at diskriminere på grund af race m. m., jfr. lov nr. 289 af 9. juni 1971, og kan ej heller pålægge en voldgiftsret at træffe afgørelse udfra den forudsætning, at en sådan ulovlig diskrimination skal gennemføres.

Har parterne udtrykkeligt bestemt, at voldgiftsretten skal lægge gældende ret, de gældende lovbestemmelser el. lign. til grund for sin kendelse, er en afgørelse, som efter sit eget indhold klart afviger fra gældende ret, ugyldig. Konstateringen af, om en kendelse har truffet sin afgørelse på et andet grundlag end gældende ret, kan være vanskelig eller umulig, hvis kendelsen ikke indeholder en ordentlig begrundelse. Det kan derfor bero på udformningen af begrundelsen i kendelsen, om ugyldighedsindsigelsen kan gennemføres.

Parterne kan vedtage, at voldgiftsretten i større eller mindre omfang kan tage hensyn til billighed (træffe afgørelse ex aequo et bono eller som »*amiables compositeurs*«).⁴⁸ Undertiden be-

47. Efter tysk ret er en voldgiftskendelse kun uforbindende, dersom den »gegen die guten Sitten oder die öffentliche Ordnung verstossen würde«, jfr. ZPO § 1041, nr. 2.

48. En sådan forhånds aftale er nu ugyldig efter belgisk ret, se *Schmitt-hoff* i *Journal of Business Law* 1977.309. – Om afgørelser i folkeretlige sager efter gældende ret eller ex aequo et bono, se *Ross: Folkeret*, 5. udgave 1976, s. 317 f.

stemmes i en kontraktsvoldgiftsklausul, at voldgiftsmændene tillige kan tage forretningsmæssige hensyn. I så fald kan debitor f.eks. fritages for naturalopfyldelse i noget videre omfang end efter gældende ret,⁴⁹ eller der kan træffes bestemmelse om ændringer i en løbende kontrakt, hvis en uændret fortsættelse ville være urimelig byrdefuld, eller der kan tillægges gængs forretningssskik større betydning end ellers efter bestemmelserne bl. a. i Købelovens § 1 og andre love om hensyntagen til kutyme. En udtalelse om, at voldgiftsretten træffer afgørelse efter en juridisk og fagmæssig bedømmelse af sagen, læses naturligt således, at voldgiftsmændene selv uden bistand fra særligt sagkyndige kan tage stilling til tekniske tvivlsspørgsmål, men at gældende ret skal lægges til grund. Hvor intet i aftalen eller de denne ledsagende omstændigheder tyder på, at det har været parternes hensigt at give voldgiftsretten adgang til at fravige gældende ret, må det antages, at afgørelsen alene skal træffes efter gældende – deklatorisk og præceptiv – ret.⁵⁰ En

49. Jfr. om fritagelse for naturalopfyldelse efter gældende ret *Gomard*: Obligationsret, almene emner, 1, s. 40 ff og om en måske noget friere bedømmelse af økonomisk force majeure i nogle norske voldgiftskendelser *Ole Lund* i Arkiv for Sjørett (1977) s. 352 ff.

50. Sml. *Hjeile*: Voldgift, 2. udgave, s. 82–85, *Hurwitz* i Ugeskrift for Retsvæsen 1941 B. 110 og 115 f, Juridisk Formularbog, 11. udgave 1977, s. 818 samt *Lando* i Tidsskrift for rettsvitenskap 1977.480, der ikke antager, at voldgift er bundet af gældende ret. Anderledes *Foighel* i Ugeskrift for Retsvæsen 1966 B. 190 f. Spørgsmålet debatteres af *Asbjørn Lindboe*: Privat Rettergang s. 123 ff, af *Bolding* i Skiljeförfarande och Rättegång navnlig s. 77 ff og af *Palmgren og Nyberg* i Tidsskrift utgiven af Juridiska Föreningen för Finland 1958.251 ff. Se også *Hassler*: Skiljeförfarande s. 66 f. – Grosserer-Societetet har i et responsum om frøbranchen udtalt, at det ikke er »kutyme, at en voldgiftsret afgiver kendelse i strid med de i den pågældende kontrakt fastsatte bestemmelser. Afvigelse fra en kontrakt vil af en voldgiftsret inden for branchen kun finde sted ganske undtagelsesvis og kun i tilfælde, hvor en streng efterfølgelse af kontraktens bestemmelser vil føre til åbenbart urimelige resultater«, jfr. Ugeskrift for Retsvæsen 1964.362. *Mustill* argumen-

vedtagelse om afgørelse på andet grundlag end den gældende rets kan også ske stiltiende. En stiltiende vedtagelse af afgørelse ex aequo et bono kan efter omstændighederne ligge i valg af ikke-jurister til voldgiftsmænd. Udpeges fagjurister, er formodningen for, at hovedreglen, afgørelse efter gældende ret, er fastholdt. Efter art. VII, stk. 2, i Genèvekonventionen om international handelsvoldgift af 1961, som bl. a. Danmark har tiltrådt, afgøres sagen efter billighed, hvis dette er vedtaget af parterne, jfr. bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973 § 12.⁵¹ Lov om fragtaftaler ved international vejtransport nr. 47 af 10. marts 1965 § 42 bestemmer, at parterne kun kan aftale voldgift, såfremt de samtidig bestemmer, at reglerne i godstransportkonventionen (CMR) skal anvendes.⁵² På nogle områder kan det være kutyme eller tradition, at der ved voldgift kan tages et noget større hensyn til rimelighed og billighed end gældende ret, bl. a. Aftalelovens § 36, åbner mulighed for, sml. herved om en kontrakt mellem nogle fiskeskippere og en bådebygger Højesterets afgørelse i *Ugeskrift for Retsvæsen 1956.436*.

Det er undertiden blevet sagt, at da voldgiftsavgørelser ikke kan appelleres til domstolene og kun kan tilsidesættes, såfremt de har karakter af en grov retsnægtelse, jfr. herom i nr. 7.2., savner talen om en pligt til at følge gældende ret mening. Dette er et fejlsyn. En kendelse, der urigtigt erklærer sig for ubundet af gældende ret, binder ikke parterne, og en samvittighedsfuld voldgiftsmand må vide, på hvilket grundlag han skal træffe sin afgørelse.

Er voldgiftsretten i tvivl om, hvorvidt gældende ret – eller hvilken gældende ret – skal lægges til grund, eller om hensyn alen skal tages til billighed, forretningskik ell. lign., kan den

terer i Arkiv for Sjørett 1977, 322f overbevisende for vigtigheden af engelsk rets standpunkt: anvendelse af gældende ret.

51. Jfr. *Hjejle*: Frivillig Voldgift s. 181 f.

52. Bestemmelsen, der hidrører fra CMK-konventionen, må antages for sit område at fortrænge reglen om frit lovvalg, som har hjemmel i Genèvekonventionen, jfr. Betænkning nr. 319/1962 s. 44f.

rette et spørgsmål herom til parterne. Et enigt svar er bindende for voldgiftsretten, og forskellige svar kan være en hjælp for retten ved dens stillingtagen til spørgsmålet.

Såfremt de tvister, som parterne har henskudt til afgørelse ved voldgift, helt eller delvis er interessetvister og ikke retstvister, er det uden videre givet, at afgørelsen ikke kan træffes alene på grundlag af gældende ret. En interessentskabskontrakt eller en aktionæroverenskomst, som henskyder tvister til voldgift, må jævnlig forstås således, at også visse interessetvister i givet fald, f. eks. hvor parternes uenighed lammer selskabet på grund af stemmelighed, kan kræves afgjort ved voldgift. En sådan fremgangsmåde kan være at foretrække fremfor aftaler eller vedtægtsbestemmelser om, at et dead-lock i tilfælde af stemmelighed skal eller kan overvindes ved lodtrækning eller ved at lade formandens stemme være afgørende, eller om at det i så fald opgives at nå til en afgørelse, sml. herved §§ 57, stk. 2, og 77 i Aktieselskabsloven. Ved afgørelse af tvister, som alene eller tillige har karakter af en interessetvist, må voldgiftsretten søge at handle i overenskomstens ånd og f. eks. tage hensyn til, hvilken løsning der muliggør eller fremmer interessentskabets fortsættelse eller den interesseligevægt eller minoritetsbeskyttelse, som var overenskomstens formål.

7.2. Voldgiftskendelsers ugyldighed på grund af deres retsanvendelse. En voldgiftskendelse kan ikke tilsidesættes af domstolene som værende i strid med parternes bemyndigelse eller med ufravigelige retsgrundsætninger, jfr. Voldgiftslovens § 7, blot fordi dommere selv ville være kommet til et andet resultat end voldgiftsrettens. En voldgiftsret står efter dansk ret ikke under appel til eller er undergivet en almindelig kontrol af de statslige domstole. En voldgiftsavgørelse, som er truffet på grundlag af gældende ret, kan ikke tilsidesættes som ugyldig på grund af sit indhold af domstolene, fordi kendelsens retsanvendelse må antages at være urigtig, og en voldgiftsavgørelse, hvor voldgiftsretten har nået sit resultat bl. a. ved udøvelse af et billighedsskøn, som voldgiftsretten var berettiget til at ud-

øve, kan ikke tilsidesættes, fordi resultatet findes at være urimeligt. En voldgiftskendelse kan derimod tilsidesættes som ugyldig, dersom afgørelsen er truffet på et urigtigt afgørelsesgrundlag. Ugyldighed indtræder således, hvis voldgiftsretten uden rimelig grund åbenbart har tilsidesat klare retsregler. Kendelsen er ligeledes ugyldig, såfremt den fremtræder som begrundet i gældende rets regler, men voldgiftsretten ved anvendelsen af disse regler har begået åbenbare og væsentlige fejl.⁵³ Parterne kan ikke ved aftale fravige nogen præceptiv regel, men heraf følger ikke, at enhver tilsidesættelse af en sådan regel i en voldgiftskendelse har kendelsens ugyldighed til følge. Voldgift kan som nævnt ovenfor i nr. 3 i mange tilfælde gyldigt vedtages også i forhold, for hvilke der gælder præceptive regler. Voldgiftsretten ville ikke være en praktisk og hensigtsmæssig afgørelsesmåde, hvis der ikke indrømmedes voldgiftsretten en rimelig fejlmargen ved anvendelsen af disse regler. Også en urigtig bevisdømmelse kan føre til kendelsens tilsidesættelse, men kun hvis fejlen er væsentlig og åbenbar, og dens betydning for afgørelsen er betydelig.⁵⁴

Tilsidesættelse af en voldgiftskendelse på grund af dens indhold, idet kendelsen åbenbart bygger på et klart urigtigt retligt eller faktisk grundlag, forudsætter ud over tilstedeværelsen af en væsentlig, åbenbar fejl, at kendelsen er uakceptabel som en endelig retligt bindende afgørelse, sml. herved for tysk ret ZPO § 1041, nr. 2, citeret ovenfor i note 47.

53. Se herved *Hjejle: Voldgift*, 2. udgave, s. 129 og for svensk ret *Bolding: Skiljeförfarande och Rättergång*, 1956, s. 207-235.

54. Til belysning af, hvor vid en fejlmargen der indrømmes en voldgiftsret, kan nævnes situationen i Højesterets dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1955.246* (Afgørelsen er kommenteret i *Tidsskrift for rettsvitenskap 1955.461*, Bogudgaven af kommentarer s. 148). Dommen angår ikke privat voldgift, men en voldgift nedsat i henhold til bestemmelser herom i en særlig lov. Dommen stiller imidlertid vistnok samme krav til denne legale voldgift som i almindelighed vil blive stillet til en frivillig voldgift. (Se også *Hjejle: Frivillig Voldgift*, 2. udgave, s. 128).

7.3. *Voldgiftskendelsers præmisser.* Det må klart fremgå af en voldgiftskendelse, hvilken tvist den angår, og hvad afgørelsen går ud på. En voldgiftskendelse er ugyldig, såfremt kendelsens konklusion er ganske uklar eller ubestemt, eller såfremt det ikke klart fremgår af kendelsen, at den er endeligt vedtaget af alle voldgiftsrettens medlemmer om fornødent ved afstemning, jfr. for norsk ret Tvistemålslovens §§ 463 og 467, nr. 3. Voldgiftsretten bør følge de afstemningsregler, som gælder for kollegiale domstole, jfr. herved Retsplejelovens § 216, stk. 1. Voldgiftsretten afgør selv, om den vil give parterne oplysning om dissenser. Enhver af voldgiftsmændene har dog krav på at få sin navngivne dissens optaget i kendelsen eller i en tilkendegivelse om resultatet. En voldgiftsmand kan have interesse i at give sin mening om sagen til kende, og det kan have betydelig interesse for parterne at vide om en kendelse eller et forligsforslag hviler på en énstemmig beslutning. En dissens kan også bidrage til forståelsen af flertallets standpunkt, jfr. eksempelvis dissensen i kendelsen i *Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender 1959.333*.

En voldgiftskendelse skal udfærdiges skriftligt og skal indeholde oplysning om, hvilke påstande parterne har fremsat, hvad tvisten angår, en begrundelse af det resultat, voldgiftsretten er nået til, og selve resultatet i en klar konklusion. Parterne kan aftale andet, f. eks. at de ikke ønsker en skriftlig afgørelse, eller at de kun ønsker selve det nøgne resultat. En sådan aftale kan indgås på forhånd. I praksis frafalder parterne ofte udarbejdelsen af en formelig kendelse, efter at voldgiftsretten har meddelt dem, hvilket resultat den er nået til. Det må imidlertid fastholdes, at hvor hverken voldgiftsaftalen eller en senere aftale mellem parterne fritager derfor, skal voldgiftskendelsen angive de grunde, den bygger på.⁵⁵ En ubegrundet kendelse

55. På nogle områder kan det være sædvanligt ikke at begrunde de trufne afgørelser, jfr. således *Ugeskrift for Retsvæsen 1911.169*. Efter tysk ret er begrundelse altid en gyldighedsbetingelse, jfr. ZPO § 1041, nr. 5. Anderledes engelsk ret, der imidlertid kritiseres

giver ringe vejledning for fremtiden, og i sager, som ikke er af en helt singulær karakter, har parterne ofte interesse i en sådan vejledning. En begrundelse er nødvendig, hvis kendelsen kan have betydning for et regreskrav fra en af parterne eller andet mellemværende med trediemand. I forhold til trediemand er kendelsen jo ikke bindende, men har kun den virkning, at dens grunde måske kan overbevise om resultatets rigtighed. En nærmere begrundelse kan dog være umulig at præstere eller være upåkrævet, for så vidt afgørelsen er af skønsmæssig karakter eller angår spørgsmål af begrænset betydning som f. eks. stilningtagen til en række mindre regnskabsposter ved siden af en eller flere hovedposter, jfr. herved *Ugeskrift for Retsvæsen 1967.728* (omtalt ovenfor i nr. 6). En voldgiftskendelse, som uden præmisser tager stilling til et retligt tvivlsspørgsmål eller til, om en bestemt teknisk fremgangsmåde er forsvarlig, er ikke tilfredsstillende. Manglen af en begrundelse kan gøre det vanskeligt at nå til fuld klarhed over, hvad voldgiftsretten har taget stilling til, og hvad afgørelsen indebærer. En mistanke om, at voldgiftsrettens behandling af sagen ikke har været betryggende for parterne, kan måske heller ikke altid afvises. Domstolenes stillingtagen til, om kendelsen bør tilsidesættes som ugyldig efter Voldgiftslovens § 7, nr. 2 og 4, savner et betryggende grundlag, hvis afgørelsen fremtræder som et orakelord.

En voldgiftsaftale anses ikke uden videre at omfatte også tvister mellem parterne om forståelsen af en afsagt - gyldig - voldgiftskendelse, jfr. herved SØ- og Handelsretstidende 1941. 304. Afgørende for fortolkningen af voldgiftsaftalen i denne henseende er i almindelighed, om aftalen kun angår én bestemt opstået tvist, eller om den omfatter alle mellemværender af en bestemt art. Hører forståelsen af kendelsen under voldgift, må der nedsættes en ny voldgiftsret, hvis spørgsmålet ikke kan klares ved en rettelse af skrivefejl eller lign. efter Retsplejelovens §

fra flere sider i England, jfr. *Journal of Business Law 1977.310 f* og *1978.176 f*. Efter norsk ret skal voldgiftskendelsen begrundes, hvis en af parterne forlanger det, jfr. *Tvistemålslovens § 464*.

221, eller ved en uformel forklaring fra dem der var voldgiftsmænd i sagen.

7.4. Fremgangsmåden ved anfægtelse af voldgiftskendelser. Kravet om tilsidesættelse af en voldgiftskendelse kan rejses under et selvstændigt anerkendelsessøgsmål eller som et led i en ny sag om tvisten mellem parterne ved de almindelige domstole. Indsigelse mod en voldgiftskendelses gyldighed kan også fremsættes for fogedretten af den part, mod hvem kendelsen søges tvangsfuldbyrdet, jfr. Voldgiftslovens § 9, stk. 3. Tilsidesættelse af en voldgiftskendelse forudsætter i almindelighed en påstand herom. En kendelse, der klart strider mod ordre public, må dog tilsidesættes ex officio, jfr. bemærkningerne til Voldgiftslovens § 7 i Folketingstidende 1971/72, tillæg A. sp. 896.⁵⁶

En forurettet part mister i almindelighed ikke sin adgang til at anfægte en ugyldig voldgiftskendelse ved sin blotte passivitet selv i en periode, der væsentligt overskrider normale ankefrister. En frivillig opfyldelse af kendelsen har derimod efter omstændighederne virkning som et afkald på anfægtelse, sml. afgørelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen 1891.1199*. Undertiden bestemmes i voldgiftsaftalen, at en part, der vil anfægte en kendelse, skal anlægge sag eller indgive klage til en (anden) voldgiftsret inden en bestemt frist. Oversiddelse af en urimelig kort frist har dog ikke præklusiv virkning, jfr. afgørelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen 1944.855* (Højesteret).⁵⁷

En voldgiftskendelse er en endelig, retskraftig afgørelse af parternes tvist. En part kan ikke kræve sagen prøvet på ny ved en voldgiftsret eller ved domstolene under henvisning til nye

56. Sml. herved § 3 i bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973, der for så vidt angår udenlandske voldgiftskendelser i overensstemmelse med art. V i New York-konventionen foreskriver, at tilsidesættelse i fogedretten kun sker efter påstand.

57. Sml. om svensk ret *Bolding*: Skiljedom, s. 182-190 og om engelsk ret afgørelser i *Journal of Business Law* 1978.174 ff.

oplysninger eller anbringender, jfr. *Ugeskrift for Retsvæsen 1953.691*.

Voldgiftskendelser er i almindelighed kun bindende for parterne i voldgiftssagen. En trediemand kan dog optræde på en sådan måde i voldgiftssagen, at han bliver bundet ved afgørelsen, jfr. afgørelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen 1976.682*.

Ugeskrift for Retsvæsen 1976.682 (Højesteret). Nogle arbejdsformænds medlemskab af Arbejdslederforeningen i stedet for af Formandsforeningen var i strid med dennes eksklusivaftale med Entreprenørforeningen. Under voldgiftssagen mellem de to sidstnævnte foreninger gav Arbejdslederforeningen møde og ville oprindeligt indtræde som part, men ønskede til slut kun at være en art biintervenient. Kendelsen, som gik Entreprenørforeningen imod, ansås bindende også for Arbejdslederforeningen.

En part kan opnå en fornyet behandling af sagen ved domstolene eller ved voldgift, hvor de meget strenge betingelser for genoptagelse af en sag afgjort ved dom i Retsplejelovens § 423 er opfyldt.⁵⁸ Også Retsplejelovens regler om rettelse af skrivefejl o. lign. i § 221 finder tilsvarende anvendelse på voldgiftskendelser.

58. Jfr. *Hjejle: Frivillig Voldgift*, 2. udgave, s. 119 og 131 f.

8. Voldgiftsmændenes juridiske og moralske ansvar

Der bør ikke pålægges voldgiftsmændene et strengt juridisk ansvar, selv om parterne ikke – som over for fejl begået af en dommer i en domstol – har det retsmiddel at kunne appellere en fejlagtig afgørelse til højere ret. Parterne har ved at aftale voldgift akcepteret enestinstanssystemets fordele og ulemper. En voldgiftsmand kan kun drages til ansvar for mangler ved sagsbehandlingen eller afgørelsen, som har karakter af grove, åbenbare og væsentlige fejl. Et for strengt ansvar kunne afskrække samvittighedsfulde personer fra at påtage sig hvervet som voldgiftsmand eller måske friste en voldgiftsmand til at tage hensyn til, hvem af parterne der kan formodes at ville reagere skarpest, hvis afgørelsen går ham imod.⁵⁹ En urimelig og helt ubegrundet udskydelse af sagen og en grov tilsidesættelse af sagsbehandlingsreglerne kan vistnok efter omstændighederne medføre erstatningsansvar. En forsætlig og urimelig tilsidesættelse af klare retsregler kan, hvis afgørelsen skal træffes ex jure, foruden at bevirke afgørelsens ugyldighed, også pådrage voldgiftsrettens medlemmer erstatningsansvar.⁶⁰ Særlige grove tilsidesættelser kan vistnok efter omstændighederne medføre ansvar, selv om forsæt ikke kan bevises. Har voldgiftsmanden holdt en særlig personlig interesse i sagens udfald skjult, kan ansvar også pålægges, hvis denne interesse må antages at have været bestemmende for sagens udfald.

The American Arbitration Association og The American Bar Association har i 1977 godkendt en Code of Ethics for Arbitrators in Commercial Disputes. De »canons«, som er opstillet heri, giver et rammende udtryk for krav, som også danske

59. Jfr. *Holmbäck* i Svensk Juristtidning 1978.376.

60. Jfr. den af *Holmbäck* i Svensk Juristtidning 1978.376 citerede litteratur.

voldgiftsmænd bør leve op til. Undladelse af at opfylde disse krav har dog ikke uden videre den virkning, at voldgiftsmanden kan sættes fra hvervet efter Voldgiftslovens § 4 eller dennes analogi, at pådrage voldgiftsmanden erstatningsansvar eller at gøre hans kendelse ugyldig. Dommere er ikke i deres virksomhed som voldgiftsmænd undergivet Klagerettens disciplinærmyndighed, jfr. herved Retsplejelovens § 49. En advokat, der optræder uheldigt som voldgiftsmand, handler herved i almindelighed mod god advokatskik. Dette kan påtales af advokatmyndighederne. Regler som den amerikanske Code of Ethics har en betydelig værdi og virkning. Ingen ansvarsbevidst voldgiftsmand ønsker at miste kollegers tillid ved at udføre sit hverv på en måde, som er i strid med kravene til en hæderlig og ordentlig udførelse af hvervet. Efter en vistnok almindelig opfattelse i Danmark kan partsvalgte voldgiftsmænd drøfte sagen med parten før den egentlige sagsbehandling begynder, men derefter kun med opmandens viden og indforståelse. Disse voldgiftsmænd kan under voteringen drage særlig omsorg for, at det procesmateriale, som taler for »deres« part, inddrages i overvejelserne, og for at kendelsen, såfremt den går parten imod, gør op med dennes synspunkter på en omhyggelig og overbevisende måde. I sit resultat og sine grunde skal voldgiftsmanden votere med en professionel dommers upartiskhed. At votere for »sin« sin part mod en indre bedre overbevisning er utilladeligt.

9. Honorar til voldgiftsretten og andre omkostninger

Voldgiftsretter træffer i almindelighed bestemmelse om sagsomkostninger, herunder om honorar til voldgiftsrettens medlemmer, i selve voldgiftskendelsen. Det er almindeligt at pålægge parterne at udrede voldgiftsrettens honorar og andre omkostninger (renskrivning, fortæring etc.) med halvdelen hver og bestemme, at parterne ikke skal betale omkostninger til hinanden. Voldgiftsretten kan imidlertid også pålægge den tabende part at udrede en større andel af eller alle sagens omkostninger eller træffe en anden særlig ordning.⁶¹ Voldgiftsretten kan i større sager, hvor den skønner det hensigtsmæssigt, antage en juridisk sekretær til at bistå med korrespondance og føre protokol under forhandlingerne.

I mindre sager fastsættes voldgiftsrettens honorar undertiden til et beløb, svarende til ét proceduresalær efter advokaternes takster. I større sager sættes honorarerne til et lavere beløb, efter omstændighederne med en vis vejledning i taksterne for ICC's voldgift. Arbejdets omfang og vanskelighed er dog meget forskellig og afhænger ikke alene af sagsgenstandens værdi. En fast praksis har ikke dannet sig. Voldgiftsrettens honorar falder vistnok uden for, hvad Loven om merværdiafgift henregner til erhvervsmæssig omsætning af ydelser, jfr. lovens § 1, og er derfor ikke momspligtigt.

Omkostningsafgørelsen kan ligesom voldgiftskendelsen i øvrigt kun ændres af domstolene, hvis den lider af en ugyldighedsgrund, jfr. Voldgiftslovens § 7. Voldgiftsrettens fastsættelse af sit eget honorar kan dog fuldt ud prøves af domstolene, jfr. Voldgiftslovens § 6. Voldgiftsretten er ikke upartisk i spørgsmålet om størrelsen af dens eget honorar. Dette spørgsmål, men ikke fordelingen af udgiften mellem parterne, kan

61. Jfr. *Hjejle: Frivillig Voldgift*, 2. udgave, s. 91 f.

derfor kontrolleres af domstolene. Den, der vil gøre indsigelse mod voldgiftsrettens honorarberegning, skal snarest muligt efter honorarfastsættelsen indgive skriftlig anmodning om domstolsprøvelse til den ret, ved hvilken sagen skulle have været anlagt, hvis voldgift ikke havde været aftalt, jfr. Voldgiftslovens § 8. Domstolen behandler disse sager på samme måde som de øvrige anmodninger, der er nævnt i § 8. Afgørelsen træffes ved kendelse. Prøvelsen af honorarets størrelse må antages at have virkning også for en part, som ikke har indbragt spørgsmålet for domstolene.⁶² Kendelsen kan af de berørte parter og voldgiftsmænd appelleres ved kære efter Retsplejelovens almindelige regler herom.

62. Anderledes for svensk ret *Hassler: Skiljeförfarande* s. 132 og *Holmbäck* i *Svensk Jurist Tidning* 1978. 373 f.

10. Tvangsfuldbyrdelse

En voldgiftskendelse giver ligesom en dom det godkendte krav et sådant særligt retsgrundlag, at 5-årig forældelse er udelukket, jfr. Forældelsesloven nr. 274 af 22. december 1908 § 1 og *Ugeskrift for Retsvæsen 1958.1161*. Forældelse indtræder derfor tidligst 20 år efter afsigelsen af kendelsen. Voldgiftskendelser var imidlertid ikke eksigible efter dansk ret før Voldgiftsloven af 1972. Nu kan en dansk voldgiftskendelse tvangsfuldbyrdes efter Retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af danske domme, jfr. Voldgiftslovens § 9, stk. 1.⁶³

Fuldbyrdelsesfristen for voldgiftskendelser er ligesom for domme i almindelighed 14 dage. Voldgiftsretten kan i kendelsen fastsætte en kortere eller længere frist eller bestemme, at kendelsen skal kunne fuldbyrdes straks, jfr. Retsplejelovens § 580. Fristen regnes, selv om parterne har været til stede ved afsigelsen af voldgiftskendelsen, først fra kendelsens forkyndelse for den part, som skal opfylde den, jfr. Voldgiftslovens § 9, stk. 1, 2. pkt. Indsigelse mod kendelsens gyldighed kan gøres gældende over for fogedretten. Finder fogedretten, at den ikke kan påkende indsigelsen på det foreliggende grundlag, og at den nødvendige yderligere bevisførelse ikke bør ske i fogedretten, henvises rekvirenten til at anlægge sag ved de almindelige domstole, jfr. Voldgiftslovens § 9, stk. 3, og Retsplejelovens § 501. Såfremt sag om voldgiftskendelsens gyldighed allerede er anlagt, men endnu ikke afgjort, bestemmer fogedretten, om fuldbyrdelsen skal fremmes eller udsættes, og i givet fald om fuldbyrdelsen kan ske med eller uden sikkerhed, jfr. Voldgiftslovens § 9, stk. 4, og Retsplejelovens § 502. Fogedrettens afgørelser kan appelleres til landsretten. Anke af en fogedretsafgørelse om, at fuldbyrdelsen skal fremmes, har ikke opsættende

63. Jfr. herved Voldgiftsbetænkningen nr. 414/1966 s. 39.

virkning, medmindre der træffes særlig bestemmelse herom, jfr. nærmere § 506.

Et forlig indgået af parterne for en voldgiftsret er ikke eksigibelt som et retsforlig, jfr. Retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2 og afgørelsen i *Ugeskrift for Retsvæsen 1977.901*.⁶⁴ Den part, som forliget tillægger rettigheder, som kan tvangsfuldbyrdes efter Retsplejelovens regler, har krav på, at voldgiftsretten afsiger kendelse i overensstemmelse med forligets indhold, således at han får et eksigibelt grundlag for sit krav.

64. Afgørelsen er omtalt af *Philip og Ole Madsen* i *Advokatbladet* 1978. 29 og 57.

11. International og udenlandsk voldgift⁶⁵

Voldgift har en særlig stor betydning i internationale forhold. De fleste internationale tvister om sø- eller handelsforhold, der undergives en retlig prøvelse, afgøres ved voldgift.⁶⁶ At føre proces for en udenlandsk domstol er vanskeligt, kostbart og usikkert på grund af parternes ukendskab til det fremmede lands sprog, arbejdsmåde og retssystem. En særlig usikkerhed opstår, hvor flere lande kan komme i betragtning som forumland. Tvistens udfald kan, hvis der er forskelle mellem de materielle og internationalprivatretnlige regler i disse lande, bero på tilfældigheder (»forum shopping«). Parterne kan overvinde denne usikkerhed ved en aftale om, efter hvilket lands ret deres

65. Om New York-konventionen af 1958, Genève-konventionen af 1961 samt Genèveprotokollen af 1923, Genèvekonventionen af 1927, Europarådsarrangementet af 17. december 1962, Europarådskonventionen af 20. januar 1966 og Verdensbankskonventionen af 18. marts 1965 (bekendtgørelse nr. 92 (Lovtidende C) af 12. august 1968) henvises til *Trolles fremstilling i Hjejle: Voldgift*, 2. udgave s. 155–190. Konventionerne er optrykt i dette værk s. 193 ff og i Voldgiftsbetænkningen nr. 414/1966 s. 47 ff. – Angående kendelser om internationale investeringstvister se lov nr. 466 af 15. december 1967 og anordning nr. 343 af 27. december 1968. Den til grund for loven liggende konvention findes i bekendtgørelse nr. 92 af 12. august 1968, jfr. nr. 78 af 26. august 1971 og nr. 4 af 22. januar 1973 (alle Lovtidende C). – FN har den 15. december 1976 anbefalet, at de af UNCITRAL (United Nations Commission of International Trade Law) den 28. april 1976 vedtagne regler anvendes til afgørelse af tvister i internationale handelsforhold. En oversigt over reglerne om international voldgift i de enkelte europæiske lande findes i den af *Hans Smit* for Columbia Universitetet redigerede *International Co-Operation Litigation: Europe 1965*.

66. Jfr. *Schmitthoff* i *Journal of Business Law* 1977.305 ff.

mellemværende skal bedømmes. Parterne kan også udpege et bestemt forumland ved aftale, men vedtagelse af ét bestemt lands domstole som kompetente kan give den ene part en fordel frem for den anden. En voldgiftsret derimod kan indrettes således, at parterne føler sig stillet lige, og en international voldgift er i højere grad end en national domstol indstillet på at træffe afgørelser i overensstemmelse med internationale handels-sædvaner, som begge parter har kendskab til og har kunnet indrette sig efter.⁶⁷

Skal en voldgift foregå i Danmark, er formodningen for, at de danske processuelle regler om fremgangsmåden ved voldgift finder anvendelse, men parterne kan vedtage anvendelsen af voldgiftsregler, som findes i et fremmed retssystem eller i bestemmelser, som er udarbejdet af Det internationale Handelskammer eller en anden organisation, eller af regler som opstilles af parterne selv.

Spørgsmål om voldgiftskendelsens gyldighed beror på de regler, efter hvilke afgørelsen i sagen skal træffes.⁶⁸ I hvert fald danske domstole er dog ikke bundet af en forhånds aftale mellem parterne om, at indsigelser mod voldgiftskendelsens gyldighed ikke under nogen omstændigheder kan påkendes for dom-

67. International voldgift aftales ofte at skulle ske efter Det internationale Handelskammers Rules of Conciliation and Arbitration. Nye reviderede regler er trådt i kraft den 1. juni 1975. Det internationale Handelskammer og Comité Maritime International (CMI) har i fællesskab udarbejdet regler for voldgift i maritime forhold. – Den danske Voldgiftslov af 1972 og andre landes nationale regler om voldgift er ofte egnede til anvendelse i internationale tvister, også sådanne, som ikke har tilknytning til vedkommende land. Dette fremhæves for så vidt angår svensk voldgiftsret i den af Handelskammeret i Stockholm udgivne »Arbitration in Sweden«, 1977, anmeldt af *Hjejle* i Ugeskrift for Retsvæsen 1977B.66f og af *Lando* i Tidsskrift for rettsvitenskap 1977.475 ff.

68. Jfr. *Philip*: Dansk international privat- og procesret, 3. udgave, s. 439 og 441.

stolene, jfr. herved § 3 i bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973.⁶⁹

En aftale om voldgift i Danmark kan indebære, at sagens materielle spørgsmål skal bedømmes efter dansk ret, men aftalen må efter omstændighederne forstås således, at et andet lands ret eller internationale handelssædvaner skal lægges til grund.⁷⁰ En lovvalgsaftale, som fører til tilsidesættelse af præceptive lovregler, som har karakter af ufravigelige retsgrund sætninger er i sig selv ugyldig og kan efter omstændighederne gøre voldgiftsaftalen ugyldig.

Udenlandske voldgiftskendelser har bindende virkning i Danmark, hvad enten parterne har bopæl i samme eller i forskellige lande, hvis kendelsen angår en tvist, som efter dansk ret kan afgøres ved voldgift, og anerkendelsen af voldgiftskendelsen ikke ville være åbenbart uforenelig med den danske retsorden, jfr. Voldgiftslovens § 10 samt § 1 i bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og om international handelsvoldgift og – fra tiden før Voldgiftsloven – *Ugeskrift for Retsvæsen 1934.856*. Såfremt en udenlandsk voldgiftskendelse, som har bindende virkning i Danmark, er afsagt i et land, som har tiltrådt New York-konventionen af 1958, og angår handelsforhold, kan fuldbyrdelse ske her i landet efter samme regler som danske voldgiftskendelser, jfr. § 2 i bekendtgørelsen af 1973.⁷¹

69. Jfr. for norsk ret Tvistemålslovens § 471. Sml. for svensk ret *Hjerner i Hommage à Frédéric Eisemann*, udgivet i 1978 af Det internationale Handelskammer s. 70ff.

70. Om lovvalget i løssørekøb af international karakter gælder bl.a. reglerne i § 3 i lov nr. 122 af 15. april 1964. Loven gennemfører Haagerkonventionen af 1955 med virkning for alle lande. Efter § 3 skal købers og sælgers vedtagelse af, at købet skal være undergivet et bestemt lands retsregler, være udtrykkelig eller utvetydig, jfr. nærmere *Philip: Dansk international privat- og procesret*, 3. udg. 1976, s. 318f og s. 330ff.

71. Jfr. *Trolle i Hjejle: Frivillig Voldgift* s. 162ff.

En udenlandsk voldgiftskendelse kan efter påstand tilside-sættes af fogedretten eller af den almindelige ret, bl. a. hvis en part har været ude af stand til at varetage sine interesser under sagen, eller hvis voldgiftsretten har overskredet sin kompetence, jfr. § 3 i bekendtgørelsen af 1973. Bekendtgørelsens bestemmelser er en gengivelse af reglerne i art. V i New York-konventionen af 10. juni 1958 (offentliggjort i Lovtidende C som bekendtgørelse nr. 58 af 19. juni 1973).⁷²

Voldgiftsbekendtgørelsen af 7. marts 1973 indeholder i kapitel 2 (§§ 4-14) nogle regler om international handelsvoldgift. Disse regler gælder dog kun voldgift mellem personer (selskaber), som havde bopæl (sæde) i forskellige lande, der lige som Danmark har tiltrådt Genèvekonventionen (Den europæiske konvention af 21. april 1961 om international handelsvoldgift, bekendtgørelse nr. 59 af 19. juni 1973 (Lovtidende C)). Reglerne i Voldgiftsbekendtgørelsen er en forkortet gengivelse af Genèvekonventionen. De angår navnlig voldgiftsrettens sammensætning, og hvilket lands ret der er afgørende for voldgiftsaftalens gyldighed. Voldgiftsretten skal afgøre sagen efter den lovgivning, som efter parternes aftale skal lægges til grund, eller som efter almindelig international privatret er anvendelig.⁷³ Sagen kan kun afgøres efter billighed, hvis dette er vedtaget af parterne, jfr. Genèvekonventionens art. VII og bekendtgørelsens § 12. Voldgiftskendelsen skal begrundes, medmindre andet følger af aftale eller sædvane, jfr. Genèvekonventionens art. VIII og bekendtgørelsens § 13.

En statslig myndighed, der indgår en aftale, som indeholder en voldgiftsklausul eller en særlig voldgiftsaftale, må i almin-

72. Jfr. *Trolle* i *Hjejde*: Frivillig Voldgift s. 187 ff. Bekendtgørelsen er i anledning af Voldgiftslovens ikrafttræden på Færøerne og Grønland ændret ved bekendtgørelse nr. 462 af 9. september 1975.

72. Jfr. om forståelsen heraf *Philip* s. 440f samt *Lando*, som i *Festskrift til Ross* s. 295 ff og i *Tidsskrift for rettsvitenskap* 1975.375 f kritiserer, at voldgiftsmændene efter Genèvekonventionens formulering synes bundet til at anvende et nationalt retssystem.

delighed antages herved at have givet afkald på sin immunitet for så vidt angår anlæg af voldgiftssag i tvister, som er omfattet af aftalen, men ikke på sin immunitet over for tvangsfuldbyrdelse af kendelsen.⁷⁴

74. Sml. *Domke* i *Hommage à Frédéric Eisemann* s. 45 ff. Anderledes for svensk ret *Nytt Juridisk Arkiv* 1972C.434, der er omtalt af *Melander* i *Svensk Jurist Tidning* 1975.81 ff og i *Arbitration in Sweden* s. 22 ff.

BILAG

Lov nr. 181 af 24. maj 1972 om voldgift

§ 1. Retssag om tvister, som efter aftale mellem parterne skal afgøres ved voldgift, skal efter påstand afvises fra domstolene.

Stk. 2. En voldgiftsaftale er ugyldig, såfremt tvisten efter sin art ikke kan afgøres ved voldgift, eller aftalen foreskriver en sammensætning af voldgiftsretten eller en sagsbehandling, som ikke er betryggende for parterne eller en af disse.

§ 2. Under en retssag, der er anlagt efter, at tvisten er indbragt for voldgiftsret, kan domstolene ikke tage stilling til, om tvisten i sin helhed eller for en del hører under voldgiftsrettens kompetence. Bestemmelsen i 1. pkt gælder kun, indtil voldgiftsretten har truffet sin afgørelse, og kan fraviges, hvis vægtige grunde taler derfor.

Stk. 2. En sag anses for indbragt for voldgiftsret, når en af parterne har fremsat anmodning om udpegning af voldgiftsmænd eller, hvis voldgiftsrettens medlemmer på forhånd er udpeget, har indgivet klageskrift til voldgiftsretten.

§ 3. Domstolene yder efter anmodning bistand til gennemførelse af en voldgiftssag. Bistand ydes bl. a. i følgende tilfælde:

1. Er antallet af voldgiftsmænd, fremgangsmåden ved udpegningen af voldgiftsmændene eller stedet for voldgiften ikke aftalt, og kan enighed derom ikke opnås, træffes den nødvendige afgørelse af retten, så vidt muligt i overensstemmelse med almindelig brug på det pågældende område.
2. Undlader en part at udpege sin eller sine voldgiftsmænd, foretages valget af retten. Det samme gælder, hvis valg af enevoldgiftsmand eller af voldgiftsrettens formand ikke kan gennemføres på grund af uenighed.

§ 4. Indsigelser mod en voldgiftsmands habilitet kan efter anmodning af en part prøves særskilt af domstolene, så snart voldgiftsmanden er udpeget.

§ 5. Domstolene yder efter anmodning af voldgiftsretten bistand til optagelse af bevis efter retsplejelovens regler.

§ 6. Voldgiftsrettens fastsættelse af sit honorar kan efter anmodning af en part prøves særskilt af domstolene.

§ 7. En voldgiftskendelse er ugyldig i sin helhed eller for en del, såfremt

1. voldgiftsaftalen er ugyldig,
2. voldgiftsrettens sammensætning eller dens behandling af sagen ikke har været betryggende for parterne eller en af disse eller ikke har været i overensstemmelse med de regler, der var gældende for voldgiftsretten, og fravigelsen kan have været af væsentlig betydning for afgørelsen,
3. voldgiftsretten har overskredet sin kompetence, eller
4. kendelsen strider mod ufravigelige retsgrundsætninger.

§ 8. Afgørelser efter §§ 3, 4 og 6 træffes af den ret, ved hvilken sagen skulle være anlagt, såfremt voldgift ikke var aftalt, eller, hvis ingen dansk domstol herefter er kompetent, af sø- og handelsretten i København.

Stk. 2. Anmodninger efter §§ 3, 4 og 6 skal fremsættes skriftligt over for retten. Parten skal samtidig lade en genpart af anmodningen forkynde for modparten og tilsende voldgiftsretten eller, hvis retten endnu ikke er trådt sammen eller er ophevet, de udpegede voldgiftsmænd en genpart. I de i § 4 nævnte tilfælde sendes tillige en genpart af anmodningen til den tredjemand eller den institution, som måtte have udpeget vedkommende voldgiftsmand.

Stk. 3. Retten fastsætter en frist, inden hvilken modparten og i givet fald andre vedkommende kan fremkomme med et skriftligt svar. Retten kan anordne mundtlig forhandling. Af-

gørelsen træffes ved kendelse. Afgørelsen er i de i § 3 nævnte tilfælde endelig.

Stk. 4. Anmodning efter §§ 4 og 6 skal fremsættes snarest muligt efter, at vedkommende voldgiftsmand er udpeget, eller efter, at voldgiftsretten har fastsat honoraret.

§ 9. Danske voldgiftskendelser kan fuldbyrdes efter retsplejelovens regler om tvangsfuldbyrdelse af domme. Fuldbyrdesfristen regnes fra forkyndelsen af voldgiftskendelsen.

Stk. 2. Anmodning om fuldbyrdelse indgives til fogden. Anmodningen skal være skriftlig og ledsaget af en udskrift af kendelsen samt af voldgiftsaftalen, såfremt aftalen er skriftlig.

Stk. 3. Indsigelser mod voldgiftskendelsens gyldighed, der fremsættes under fuldbyrdelsen, påkendes af fogden. Fogden kan dog henvise rekvirenten til almindelig rettergang, hvis han finder, at indsigelsen ikke kan påkendes på det foreliggende grundlag.

Stk. 4. Er voldgiftskendelsen indbragt for en anden voldgiftsret eller for domstolene til prøvelse af kendelsens gyldighed, jfr. § 7, bestemmer fogden, om fuldbyrdelsen skal fremmes eller udsættes, og i forbindelse hermed, om fuldbyrdelsen eller udsættelsen skal betinges af, at der stilles sikkerhed.

§ 10. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om betingelserne for at tillægge udenlandske voldgiftskendelser bindende virkning her i landet. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler, hvorefter sådanne kendelser under forudsætning af gensidighed kan fuldbyrdes her.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om international voldgift.

§ 11. Loven finder ikke anvendelse med hensyn til tvister, der i henhold til en kollektiv overenskomst eller arbejdsretslovens § 17, stk. 4, behandles efter »norm for regler for behandling af faglig strid«, der er vedtaget af fællesudvalget af 17. august 1908, eller tilsvarende regler i en kollektiv overenskomst.

Stk. 2. Loven finder endvidere ikke anvendelse med hensyn til tvister, der behandles ved husdyr- eller lærlingevoldgiftsretter eller andre voldgiftsretter, der er oprettet ved lov til afgørelse af tvister på særlige områder.

§ 12. Loven træder i kraft den 1. juli 1972.

Stk. 2. Danske Lov 1-6-1 og § 32, stk. 3, i lov nr. 129 af 15. april 1930 om forsikringsaftaler ophæves.

§ 13. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som landsdelenes særlige forhold tilsiger.

Bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og om international handelsvoldgift

I henhold til § 10 i lov nr. 181 af 24. maj 1972 om voldgift fastsættes:

Kapitel 1

Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser

§ 1. Udenlandske voldgiftskendelser har bindende virkning her i landet, hvis de angår en tvist, som efter dansk ret kan afgøres ved voldgift, og anerkendelsen ikke vil være åbenbart uforenelig med landets retsorden.

§ 2. Kendelser i tvister vedrørende handelsforhold, som har bindende virkning her i landet, og som er afsagt i et land, der har tiltrådt New York-konventionen af 10. juni 1958 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, kan fuldbyrdes her i landet.

Stk. 2. Fuldbyrdelsen sker efter samme regler, som gælder for fuldbyrdelse af danske voldgiftskendelser. Fogeden kan kræve, at anmodningen om fuldbyrdelse er vedlagt en bekræftet oversættelse af kendelsen og voldgiftsaftalen.

§ 3. Anerkendelse eller fuldbyrdelse kan efter påstand nægtes, hvis:

1. parterne ikke har kunnet indgå voldgiftsaftalen efter loven i det land, hvori de har bopæl, eller aftalen er ugyldig efter den lov, som parterne har vedtaget for den, eller i mangel af sådan vedtagelse efter loven i det land, hvor kendelsen er afsagt,

2. den part, der kræver voldgiftskendelsen tilsidesat, ikke har fået behørig meddelelse om udpegningen af voldgiftsmænd eller om voldgiftssagens behandling eller af anden grund har været ude af stand til at varetage sine interesser under sagen,
3. voldgiftskendelsen afgør spørgsmål, som ikke er omfattet af voldgiftsaftalen; i det omfang, kendelsen tillige afgør spørgsmål, som er omfattet af voldgiftsaftalen, skal den dog anerkendes og fuldbyrdes, hvis disse afgørelser kan udskilles fra afgørelser, der ikke er omfattet af aftalen,
4. voldgiftsrettens sammensætning eller dens behandling af sagen ikke har været i overensstemmelse med parternes aftale eller i mangel af sådan aftale med loven i det land, hvor voldgiften har fundet sted, eller
5. voldgiftskendelsen endnu ikke er blevet bindende for parterne eller er blevet tilsidesat eller suspenderet af en kompetent myndighed enten i det land, hvor kendelsen er afsagt, eller i det land, efter hvis ret kendelsen er afsagt, jfr. dog stk. 2.

Stk. 2. Har det land, i hvilket en voldgiftskendelse er blevet tilsidesat eller suspenderet, jfr. stk. 1, nr. 5, tiltrådt den europæiske konvention af 21. april 1961 om international handelsvoldgift (Genèvekonventionen), kan anerkendelse eller fuldbyrdelse kun nægtes, hvis tilsidesættelsen eller suspensionen er begrundet med en af de i stk. 1, nr. 1-4, nævnte grunde.

Kapitel 2

International handelsvoldgift

§ 4. Bestemmelserne i dette kapitel gælder for voldgift i handelsforhold mellem personer, selskaber eller lignende, som ved aftalens indgåelse havde bopæl eller sæde i forskellige lande, der har tiltrådt den europæiske konvention af 21. april 1961 om international handelsvoldgift (Genèvekonventionen).

Stk. 2. En voldgiftsaftale skal være underskrevet af parterne eller fremgå af en udveksling af breve, telegrammer eller fjern-

skrivermeddelelser. Hvis der ikke kræves skriftlighed efter lovgivningen i de lande, i hvilke parterne har bopæl eller sæde, er aftalen dog bindende, hvis den er i overensstemmelse med forskrifterne i vedkommende lands lovgivning.

Stk. 3. Et selskabs sæde er det sted, hvor den forretningsafdeling, der indgik afalen er beliggende.

§ 5. Påhviler det parterne at udpege voldgiftsmænd, skal dette ske inden 30 dage efter, at klageren har underrettet indklagede om, at han ønsker voldgift. Undlader en part, der har bopæl eller sæde her i landet, at udpege sin voldgiftsmand, udpeges denne, medmindre andet er aftalt, efter anmodning fra den anden part af Den Danske Nationale Komité under Det Internationale Handelskammer. Bestemmelserne i 1. og 2. pkt. gælder også for udpegningen af en stedfortræder for en tidligere udpeget voldgiftsmand.

§ 6. Hvis voldgiftsaftalen ikke indeholder regler om udpegning af voldgiftsrettens formand, foretages valget, hvis parterne ikke kan enes herom, af de udpegede voldgiftsmænd. Indeholder aftalen ikke regler om stedet for voldgiften eller om voldgiftssagens behandling, og kan enighed herom ikke opnås, træffes de nødvendige bestemmelser af voldgiftsretten.

Stk. 2. Kan der ikke opnås enighed mellem parterne om udpegning af en enevoldgiftsmand, eller kan de udpegede voldgiftsmænd ikke enes om de i stk. 1 nævnte forhold, kan klageren, hvis voldgiften i henhold til parternes aftale skal finde sted her i landet, anmode Den Danske Nationale Komité under Det Internationale Handelskammer om at træffe de nødvendige foranstaltninger. Bestemmelsen i 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse i andre tilfælde, hvor parterne har truffet aftale om stedet for voldgiften, såfremt indklagede har bopæl eller sæde her i landet.

Stk. 3. Er det ikke aftalt, hvor voldgiften skal finde sted, kan klageren, hvis indklagede har bopæl eller sæde her i landet, anmode Den Danske Nationale Komité under Det Internationale

Handelskammer eller den i Genèvekonventionens tillæg omhandlede Særlige Komité om at træffe de nødvendige foranstaltninger.

Stk. 4. Undlader klageren at udøve sine rettigheder efter stk. 2 og 3, kan disse udøves af indklagede eller af voldgiftsmændene.

§ 7. Træffer Den Danske Nationale Komité under Det Internationale Handelskammer ikke inden 60 dage efter at have modtaget anmodning herom en af de i §§ 5 og 6 nævnte foranstaltninger, kan vedkommende part anmode Den Særlige Komité om at foretage det fornødne.

§ 8. Har parterne aftalt, at tvisten skal behandles ved permanent voldgiftsinstitution uden at bestemme, ved hvilken institution voldgiften skal foregå, kan klageren, hvis parterne ikke kan enes herom, forlange en sådan institution udpeget efter reglerne i § 6.

§ 9. Er det ikke aftalt, om voldgiften skal foregå ved en permanent voldgiftsinstitution eller ved ad hoc voldgift, og kan enighed herom ikke opnås, kan klageren forlange spørgsmålet afgjort efter reglerne i § 6. Vedkommende myndighed kan enten henvise parterne til en voldgiftsinstitution eller opfordre dem til inden en fastsat frist at udpege deres voldgiftsmænd og enes om de øvrige nødvendige foranstaltninger til voldgiftens gennemførelse. Henvises parterne til ad hoc voldgift gælder reglerne i §§ 5 og 6.

§ 10. Indsigelse mod en voldgiftsrets kompetence under påberåbelse af, at der ikke foreligger nogen voldgiftsaftale, eller at aftalen er ugyldig eller bortfaldet, skal fremsættes under voldgiftssagen senest ved afgivelse af svar vedrørende sagens realitet. Indsigelse om, at voldgiftsretten har overskredet sin kompetence, skal fremsættes så snart det spørgsmål, med hensyn til hvilket voldgiftsretten påstås ikke at have kompetence, rejses.

Voldgiftsretten kan dog tillade, at en indsigelse fremsættes senere, hvis den finder forsinkelsen undskyldelig.

Stk. 2. Indsigelser, der ikke er fremsat inden de i stk. 1 nævnte frister, kan ikke fremsættes senere, hverken under voldgiftsagen eller under en efterfølgende retssag eller i forbindelse med kendelsens fuldbyrdelse. Voldgiftsrettens afgørelse af, om en indsigelse er fremsat for sent, kan dog prøves særskilt af domstolene.

§ 11. En parts evne til at indgå en voldgiftsaftale bedømmes efter loven i det land, hvori han har bopæl.

Stk. 2. Andre spørgsmål vedrørende en voldgiftsaftales gyldighed bedømmes efter den lov, som den efter parternes aftale skal bedømmes efter. Er der ikke truffet aftale herom, afgøres spørgsmålet efter loven i det land, hvor voldgiftskendelsen skal afsiges, eller, hvis dette sted ikke kan udpeges, efter de regler, som følger af dansk international privatret.

§ 12. Er det ikke aftalt, hvilket lands ret voldgiftsretten skal anvende ved sagens afgørelse, bestemmes dette af voldgiftsretten i overensstemmelse med de internationalprivatretlige regler, der gælder herom. Uanset om der foreligger en aftale eller ej, skal voldgiftsretten tage hensyn til kontraktens bestemmelser og til handelssædvaner.

Stk. 2. Voldgiftsretten skal afgøre sagen efter billighed, hvis parterne har vedtaget dette og kan gøre det efter den lov, der gælder for voldgiften.

§ 13. Voldgiftskendelsen skal begrundes, medmindre parterne udtrykkeligt har vedtaget andet eller har aftalt en voldgiftsprocedure, hvorefter det ikke er sædvanligt at begrunde kendelser. I sidstnævnte tilfælde kan en part dog forlange, at kendelsen skal begrundes, såfremt anmodning herom fremsættes inden afslutningen af den mundtlige forhandling, eller, hvis sagen ikke forhandles mundtligt, inden kendelsens udfærdigelse.

§ 14. Bestemmelserne i § 5, § 6, stk. 2-4, og §§ 7-9 gælder ikke i forhold mellem parter, der har bopæl eller sæde i lande, der har tiltrådt europarådsaftalen af 17. december 1962. I sådanne tilfælde skal enhver vanskelighed, der opstår med hensyn til voldgiftsrettens sammensætning eller virksomhed, efter anmodning af den part, der har rejst sagen, indbringes for domstolene til afgørelse.

Kapitel 3

Andre bestemmelser

§ 15. Kan sag om en voldgiftsaftales eller en voldgiftskendelses gyldighed anlægges her i landet, og er ingen dansk domstol kompetent efter almindelige regler, kan sag anlægges ved sø- og handelsretten i København.

§ 16. Konventionsteksterne samt oplysning om, hvilke lande der har tiltrådt konventionerne, og om de forbehold, der er afgivet i forbindelse hermed, vil blive gengivet i Lovtidende C 1973.

Stk. 2. Meddelelse om yderligere ratifikationer m. v. af konventionerne vil blive givet i Lovtidende C.

§ 17. Bekendtgørelsen træder i kraft den 21. marts 1973.

Anordning nr. 460 af 9. september 1975 om ikrafttræden for Færøerne af lov om voldgift

I henhold til § 13 i lov nr. 181 af 24. maj 1972 om voldgift bestemmes:

§ 1. Lov om voldgift træder i kraft for Færøerne den 1. januar 1976.

§ 2. I § 12, stk. 2, ændres »Danske Lov 1-6-1« til: »Norske Lov 1-6-1«.

Anordning nr. 461 af 9. september 1975 om ikrafttræden for Grønland at lov om voldgift

I henhold til § 13 i lov nr. 181 af 24. maj 1972 om voldgift bestemmes:

§ 1. Lov om voldgift træder i kraft for Grønland den 1. januar 1976.

§ 2. Afgørelser i henhold til lovens §§ 3, 4 og 6 træffes af kredsdommeren uden medvirken af domsmænd.

§ 3. Kredsdommerens afgørelse i henhold til lovens §§ 4 og 6 kan indbringes for landsdommeren.

§ 4. I lovens § 8, stk. 1, ændres »sø- og handelsretten i København« til: »Grønlands landsret«.

§ 5. I lovens § 9, stk. 1, 1. pkt., ændres »retsplejelovens« til: »den grønlandske retsplejelov«.

§ 6. Lovens § 11, stk. 1, udgår.

Bekendtgørelse nr. 462 af 9. september 1975 om ændring af bekendtgørelse om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og om international handelsvoldgift

§ 1. § 15 i justitsministeriets bekendtgørelse nr. 117 af 7. marts 1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser og om international handelsvoldgift affattes således:

»§ 15. Kan sag om en voldgiftsaftales eller en voldgiftskendelses gyldighed anlægges her i landet, og er ingen dansk domstol kompetent efter almindelige regler, kan sag anlægges ved sø- og handelsretten i København eller, for så vidt angår Grønland og Færøerne, ved henholdsvis Grønlands landsret og retten i Torshavn.«

§ 2. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1976.